

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.18.5.2024

Pan mjr Arkadiusz Skafiriak
Dyrektor Zakładu Karnego
w Przemyślu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/083 – Bezpieczeństwo funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas wykonywania
obowiązków służbowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Karny w Przemyślu, ul. Rokitniańska 1, 37-700 Przemyśl ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mjr Arkadiusz Skafiriak, Dyrektor, od 1 marca 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie Zakładu Karnego pod względem organizacyjnym, kadrowym, finansowym i prawnym do zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych. 2. Realizacja przez Zakład Karny zadań dotyczących zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do 30 czerwca 2024 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontroler	Mariusz Twardowski, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/137/2024 z 7 października 2024 r.

(akta kontroli TOM I str. 1-2)

¹ Dalej: „ZK”.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

OCENA OGÓLNA

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

Zakład Karny nie był odpowiednio przygotowany pod względem organizacyjnym, technicznym i finansowym do zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonariuszom podczas wykonywania obowiązków służbowych. Poprawa poziomu bezpieczeństwa funkcjonariuszy nastąpiła dopiero poprzez realizację poleceń Dyrektora Generalnego Służby Więziennej⁴ wydanych w kwietniu 2022 r.⁵.

Kwestie bezpieczeństwa, ochrony oraz porządku wewnętrznego w ZK zostały odpowiednio uregulowane w zarządzeniach Dyrektora oraz w *instrukcjach ochronnych*, zawierających wszystkie wymagane elementy. Nieprawidłowe było jednak sporządzenie *instrukcji ochronnych* bez dokumentu rozpoznania jednostki.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działania ZK w zakresie systemów zabezpieczeń elektronicznych. W dwóch latach w ogóle nie przeprowadzono okresowych konserwacji tych systemów, a w kolejnych dokonano tego nieterminowo. Wbrew wymogom wytycznych DGSW nie opracowano koncepcji i założeń modernizacji tych systemów, nie sporządzono analizy zagrożeń, a także nie ustalono procedur dotyczących alarmów i ostrzeżeń.

Dyrektor, dopiero po tragicznym zdarzeniu w Zakładzie Karnym w Rzeszowie, zgodnie z wydanymi w związku z tym poleceniami DGSW z kwietnia 2022 r., podejmował właściwe działania w celu zabezpieczenia jednostki w rozwiązaniach architektonicznych, wzmacniające poziom bezpieczeństwa. Utworzono i odpowiednio wyposażono pomieszczenia do prowadzenia rozmów z osadzonymi, u których rozpoznano zwiększone ryzyko zachowań agresywnych. Wszyscy funkcjonariusze Działu Ochrony, zostali wyposażeni w wymagane środki przymusu bezpośredniego.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia braki w wyposażeniu funkcjonariuszy i pracowników, mających bezpośredni kontakt z osadzonymi w indywidualne bezprzewodowe sygnalizatory antynapadowe.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, funkcjonariusze i pracownicy prawidłowo realizowali ochronę jednostki, stosując przewidziane w przepisach i *instrukcjach ochronnych* działania ochronne, określone dla poszczególnych stanowisk. Rzetelnie prowadzono czynności zmierzające do rozpoznania środowiska osób pozbawionych wolności oraz ich zamiarów, godzących w porządek i bezpieczeństwo jednostki.

Stosownie do wymogów przepisów i poleceń zrealizowano obowiązkowe szkolenia i ćwiczenia przygotowujące pracowników i funkcjonariuszy do podejmowania odpowiednich działań w sytuacjach kryzysowych.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: „DGSW”.

⁵ Pismo sygn. BDG.070.40.2022.KS Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 26 kwietnia 2022 r. Dalej: „polecenie DGSW z 26 kwietnia 2022 r.” oraz pismo sygn. BDG.070.40.2.2022.KS Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 27 kwietnia 2022 r. dalej: „polecenie z-cy DGSW z 27 kwietnia 2022 r.”

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie Zakładu Karnego w Przemysłu pod względem organizacyjnym, kadrowym, finansowym i prawnym do zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych

Opis stanu faktycznego

1.

a)

W strukturze organizacyjnej ZK nie wskazano jednej komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za monitorowanie, koordynowanie i nadzór nad działaniami związanymi z rozwiązywaniem sytuacji kryzysowych, dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim funkcjonariuszom i pracownikom. W strukturze organizacyjnej ZK wyszczególniono następujące komórki: dział ochrony, dział penitencjarny, dział kwatermistrzowski, dział kadrowo-organizacyjny, dział finansowy, dział ewidencji, służba zdrowia, sekretariat – wskazane działy kierowane były przez kierowników. Poszczególne komórki w różnym zakresie odpowiadały za bezpieczeństwo jednostki i pełniących tam służbę funkcjonariuszy. Powyższe uwzględniono między innymi w § 4 Zarządzenia nr 165/2019 Dyrektora ZK z dnia 9 września 2019 r. w *sprawie organizacji wewnętrznej ZK*, gdzie uregulowano zadania dla poszczególnych działów i kierownictwa, w szczególności wzmacniające bezpieczeństwo jednostki.

(akta kontroli: TOM I str. 12-32)

Dodatkowo zagadnienia bezpieczeństwa zawarto w Zarządzeniu 84/2023 Dyrektora ZK z dnia 5 lipca 2023 r. w *sprawie realizacji niektórych przedsięwzięć ochronnych w ZK*⁷ w zakresie zasad przekazywania osadzonego przebywającego poza oddziałem mieszkalnym oraz sposób doprowadzania na zabiegi medyczne i do lekarzy, sposób realizacji czynności profilaktycznych oraz zasad przekazywania, gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych, przedmioty niedozwolone, sposób ich odczekowania i ewidencjonowania oraz miejsc przechowywania przedmiotów niedozwolonych, a także trybu ich kontroli, zasady przeciwdziałania przenikaniu na teren Zakładu środków psychoaktywnych).

(akta kontroli: TOM I str. 33-59)

Tożsame zagadnienia zawierało poprzednio obowiązujące Zarządzenie 214/2020 Dyrektora ZK z dnia 10 grudnia 2020 r. w *sprawie realizacji niektórych przedsięwzięć ochronnych w ZK*.

(akta kontroli: TOM I str. 60-84)

b)

ZK nie posiadał wewnętrznego dokumentu określającego sposób postępowania na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa funkcjonariuszy na służbie, uwzględniającego, stan kadry oraz zmiany infrastrukturalne, jak również takie elementy jak: a) rodzaj, skalę oraz przewidywany obszar, na którym może wystąpić szczególne zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonariuszy; b) warianty postępowania w zależności od przewidywanej sytuacji krytycznej; c) możliwe działania w celu ograniczenia skali zjawiska; d) sposób postępowania we

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Dalej: „Zarządzeniu nr 84/2023”.

współpracy między poszczególnymi komórkami organizacyjnymi oraz instytucjami zewnętrznymi.

Natomiast w celu rozpoznania mogących wystąpić w ZK zagrożeń, koordynacji i zarządzania ewentualną sytuacją kryzysową, sporządzano dla każdego roku objętego kontrolą *Rejestr ryzyka*, które zawierały ocenę:

- koordynowania działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w ZK, a w szczególności: prace związane z tworzeniem sposobu ochrony, skutecznej izolacji osadzonych, porządku i bezpieczeństwa w jednostce, praworządności stosowania środków przymusu bezpośredniego, utrzymywania prawidłowego poziomu realizacji zadań ochronnych;
- organizowania systemu współdziałania ZK w zakresie utrzymania w nim bezpieczeństwa i porządku oraz współpracy w tym zakresie z Policją i innymi służbami oraz instytucjami i organami ochrony państwa,
- efektywnego wykorzystania funkcjonariuszy pełniących służbę,
- koordynowania działalności w zakresie ochrony gospodarowania uzbrojeniem, organizacji ochrony przeciwpożarowej oraz wykorzystania psów specjalnych i służbowych w ZK, a w szczególności: prowadzenia magazynu uzbrojenia, bezpieczeństwa pożarowego, ewidencji ilościowej, jakościowej i numerowej uzbrojenia, przestrzegania przepisów w zakresie ochrony przeciwpożarowej przez funkcjonariuszy i pracowników w ZK.

(akta kontroli: TOM I str. 85-89)

Jak wyjaśnił Dyrektor w okresie objętym kontrolą nie zwiększano pojemności jednostki, nie występowały sytuacje powodujące wzrost liczby osadzonych powyżej docelowej pojemności jednostki, stan kadry penitencjarnej zmieniał się w związku z naturalną fluktuacją pracowników. Zagrożenia jakie mogą wystąpić wskazano w rejestrze ryzyka działu ochrony w którym wskazano ewentualne zagrożenia, zarys sposobu rozwiązania problemu. Dodatkowo w obowiązującej instrukcji ochronnej i w *Zarządzeniu nr 84/2023* - zawarto rozdziały poświęcone wzorcowym trybom działania (współpracy z innymi podmiotami np. porozumienie pomiędzy dyrektorem a Komendantem Policji w Przemyśle) które w realnych sytuacjach kryzysowych mogących wystąpić w jednostce.

c)

Dyrektor jednostki realizował zadania wynikające z § 59 Zarządzenia Nr 69/23 *DGSW z dnia 31 października 2023 r. w sprawie sposobów ochrony, konwojowania oraz zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej*⁸ (poprzednio § 42 *Rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony*) oraz § 59 i § 13 ust. 1 zarządzenia 2/23. Instrukcja ochronna oraz instrukcje stanowiskowe sporządzane były w formie papierowej i każdorazowo zatwierdzane przez Dyrektora.

(akta kontroli: TOM I str. 126-231, 413)

Jak wyjaśnił Dyrektor w okresie objętym kontrolą nie ujawniono awarii godzących w bezpieczeństwo jednostki, prowadzono drobne prace remontowe niewymagające uzyskania zgłoszeń, pozwoleń itp. (w przypadku planowanych prac lub awarii niezbędne korekty w instrukcji ochronnej były wprowadzane czasowo aneksem lub na stałe). Rozkład służby działu ochrony sporządzany był w formie papierowej przez kierownika działu ochrony oraz każdorazowo zatwierdzany przez dyrektora lub osobę wyznaczoną.

(akta kontroli: TOM II str. 225-403, 413)

Dyrektor przy udziale kierowników poszczególnych działów organizował, rozpoznawanie nastrojów i atmosfery wśród osadzonych, które mogły mieć wpływ na bezpieczeństwo w jednostce. Funkcjonariuszem odpowiedzialnym za

⁸ Dalej: „Zarządzenie nr 69/23”.

gromadzenie i przetwarzanie informacji uzyskanych w wyniku prowadzonych czynności profilaktycznych był zastępca kierownika działu ochrony. W czasie nieobecności ww. zastępstwo przejmował kierownik działu ochrony lub kierownik działu penitencjarnego. W zakresie realizacji czynności profilaktycznych personel ZK współdziałał ze sobą przekazując informacje do zastępcy kierownika działu ochrony, natomiast po godzinach pracy administracji do dowódcy zmiany. Funkcjonariusze dozoru osadzonych, bramowi, patrolowi, rezerwa składu zmiany, a także konwojenci, przekazywali informacje uzyskane w czasie realizacji czynności profilaktycznych dowódcy zmiany. Informacje uzyskane w wyniku realizacji czynności profilaktycznych były przekazywane bez zbędnej zwłoki ustnie, następnie formułowane w notatce służbowej. Informacje uzyskane w wyniku realizacji czynności profilaktycznych, zastępca kierownika działu ochrony lub osoba zastępująca przekazywał Dyrektorowi i kierownikowi działu ochrony. Dyrektor koordynował powyższe zadania poprzez codzienne spotkania robocze z kierownikami działów oraz cotygodniowe odprawy z osobami wyznaczonymi i odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i nastroje wśród osadzonych (wychowawcy, wyznaczeni funkcjonariusze z poszczególnych działów).

(akta kontroli: TOM I 413)

Kontrole generalne Dyrektor organizował zgodnie z wytycznymi i w zakresie określonym w *Rozporządzeniu w sprawie sposobów ochrony* i Zarządzeniu nr 2/23⁹. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono je w dniach 11 grudnia 2021 r., 19 grudnia 2022 r. i 12 grudnia 2023 r.

(akta kontroli: TOM II str. 150-190)

Organizacja ruchu osadzonych w jednostce tj. spacerów, kąpieli widzeń odbywała się zgodnie z zatwierdzonymi przez Dyrektora formie papierowej planami i zarządzeniem nr 97/2024 Dyrektora ZK z dnia 8 października 2024 r. *w sprawie ustalenia grup tymczasowo aresztowanych oraz ich rozmieszczenia w budynku i oddziałach mieszkalnych*.

(akta kontroli: TOM I str. 275-278, 414)

Zabezpieczenie powyższych zadań uwzględniono w instrukcjach dla konkretnych stanowisk.

(akta kontroli: TOM I str. 156-218, 414)

d)

W okresie objętym kontrolą w ZK nie przeprowadzano rozpoznania o którym mowa w §11 *Rozporządzenia w sprawie ochrony* oraz § 9 ust. 1 *Zarządzenia nr 2/23*. Dyrektor ZK nie dysponował protokołem rozpoznania z lat poprzednich. Tym samym w okresie objętym kontrolą obowiązywały instrukcje ochronne¹⁰, które zgodnie z § 13 *Rozporządzenia w sprawie ochrony* i § 10 ust 1 *zarządzenia nr: 2/23 i 69/23* powinny zostać opracowane na podstawie protokołu rozpoznania, którego nie sporządzono.

(akta kontroli: TOM III str. 389, 396)

e)

Na podstawie Zarządzenia nr 2/23 DGSW z dnia 9 stycznia 2023 r. *w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, sposobów ochrony*

⁹ Oraz obowiązującym przez kilka dni, tj. od 30 grudnia 2022 r. do 8 stycznia 2023 Zarządzeniu nr 103/22 DGSW z 30 grudnia 2022 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, sposobów ochrony konwojowania skazanych oraz tymczasowo aresztowanych i zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników SW oraz pracowników przywieziennych zakładów pracy, dalej: „Zarządzenie nr 103/22”.

¹⁰ Instrukcja ochronna z dnia 23 czerwca 2023 r., poprzednio Instrukcja ochronna z dnia 30 kwietnia 2020 r., poprzednio Instrukcja ochronna z dnia 27 marca 2017 r.

*i konwojowania skazanych oraz tymczasowo aresztowanych i zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz pracowników przywieziennych zakładów pracy*¹¹ zmieniono instrukcję ochronną ZK, z wcześniej opracowanej na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej¹².

(akta kontroli: TOM I str. 90-125, TOM III str. 3-64)

Instrukcja ochronna z dnia 23 czerwca 2023 r.¹³ składała się m.in. z: opisu przeznaczenia jednostki organizacyjnej, opisu zabezpieczeń techniczno-ochronnych, zabezpieczeń elektronicznych i sposobu wykorzystania, opisu procedur wzajemnego ubezpieczania się funkcjonariuszy i pracowników w czasie wykonywania zadań służbowych oraz alarmowania i reagowania w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia, zestawienia stanowisk, instrukcji stanowiskowych, planu sytuacyjnego, wykazu odstępstw od stosowanego sposobu ochrony, procedur działań ochronnych i alarmowania.

(akta kontroli: TOM I str. 126-127)

Instrukcja ochronna sporządzona była w formie papierowej i zatwierdzona przez Dyrektora (wprowadzona do użytku zgodnie z wymaganymi terminami). *Instrukcja ochronna* zastąpiła instrukcję z dnia 30 kwietnia 2020 r., która zawierała wymagane elementy. *Instrukcja ochronna* składała się m.in. z: zestawienia stanowisk w którym określono wykaz stanowisk i symbole stanowisk, zmianowość, czas i okres pełnienia służby, wymagalność w dniach tygodnia, czas niezbędny do przyjęcia służby na stanowisku, opis procedur podejmowania działań ochronnych i alarmowania: określa obowiązki kierującego działaniami, organizację grup interwencyjnych ich wyposażenie i zasady porozumiewania się, miejsca odizolowania i rozmieszczenia osadzonych, procedurę alarmowania, listę teleadresową personelu jednostki, wykaz odstępstw sposobu ochrony: plan sytuacyjny w formie rzuty pionowego obiektu i terenu przyległego, na którym oznaczono stanowiska ochronne, miejsca strategiczne tj. wartownia, magazyn uzbrojenia, remizę strażacką, agregat prądotwórczy, główny wyłącznik prądu i gazu, miejsca rozlokowania kamer, biuro dyrektora. Do planu dołączono legendę, protokół współdziałania sił wsparcia określający zasady współpracy pomiędzy jednostkami okręgu rzeszowskiego i okręgów sąsiadujących. W opisie procedur podejmowania działań ochronnych i alarmowania znajdowały się elementy określające: obowiązki kierującego działaniami ochronnymi w ZK, zadania i uprawnienia sztabu, organizowania się grup interwencyjnych: (uderzeniowa, odwodowa transportowa, ratownicza, przeciwpożarowa, medyczna), wyposażenie grup, kryptonimy oraz zasady porozumiewania się, zadania dla dowódców i funkcjonariuszy grup oraz miejsca ich rozlokowania, szczególna ochrona pomieszczeń kluczowych dla bezpieczeństwa jednostki, miejsca i pomieszczenia do odizolowania i rozlokowania osadzonych, usytuowanie odwodu, punktu amunicyjnego oraz punktu medycznego i opieki nad rannymi, działania ochronne, opis zadań szczegółowej ochrony jednostki, zadania dla poszczególnych stanowisk, grup i punktów, zasady postępowania w przypadku zamachu terrorystycznego na ZK, zasady postępowania w przypadku napadu na ZK, zasady postępowania w przypadku zbiorowego wystąpienia lub usiłowania jego wywołania, zasady postępowania w przypadku pożaru, katastrofy lub klęski

¹¹ Dalej: „Zarządzenie nr 2/23”.

¹² Dz. U. poz. 1804, dalej: „Rozporządzenie w sprawie ochrony”, zastąpione z dniem 9 stycznia 2023 r. przez Zarządzenie nr 2/23.

¹³ Dalej: „Instrukcja ochronna”.

żywiłowej, plan ewakuacji osadzonych, plan i zasady alarmowania funkcjonariuszy ZK. Podczas opracowywania instrukcji ochronnej uwzględniono konieczność zabezpieczenia jednostki w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego, ochrony osadzonych (izolowanie powiązanych, i poszkodowanych) i funkcjonariuszy (dobranie optymalnej liczby stanowisk) i realizowania porządku wewnętrznego.

W *Instrukcji ochronnej* nie dokonano zróżnicowania sposobów ochrony w szczególności pod względem rodzajów i liczby stanowisk, zgodnie z § 3 ust. 2 zarządzenia nr 2/23, (wcześniej § 4 *Rozporządzenia w sprawie ochrony*) ponieważ ZK to zakład karny typu zamkniętego, w jego strukturze (obiekty w Przemyślu) nie funkcjonowały pawilony czy oddziały innego typu niż „zamknięty”, dlatego też nie występowało zróżnicowanie sposobów ochrony.

(akta kontroli: TOM I str. 278-281, TOM III str.396, 398)

f)

W celu podniesienia bezpieczeństwa jednostki Dyrektor wprowadzał inne wewnętrzne dokumenty tj.: program profilaktyki substancji narkotykowej, instrukcja postępowania na wypadek napadu, zarządzenie nr 112/2023 Dyrektora ZK z dnia 4 października 2023 r. w *spawie zasad i trybu realizacji przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania negatywnym przejawom podkultury przestępczej w ZK*, instrukcja postępowania w przypadku wywołania sygnału alarmowego przy użyciu radiotelefonu, instrukcja obsługi systemu nadzoru wizyjnego placów spacerowych, instrukcje stanowiskowe w przypadku wzmocnienia sposobu ochrony w ZK. Ponadto Dyrektor w celu podniesienia bezpieczeństwa jednostki zawarł porozumienie z Komendantem Policji w Przemyślu.

(akta kontroli: TOM I str. 239-274)

W jednostce w *Zarządzeniu nr 84/2023* - zawarto rozdział IV poświęcony przedmiotom niedozwolonym¹⁴. Zawarto w nim między innymi wykaz przedmiotów uznanych za niedozwolone znajdujących się na terenie jednostki, sposób oznaczenia (nanoszenie cech numerycznych) na przedmioty uznana za niedozwolone, miejsca przechowywania ww. przedmiotów, sposób postępowania w przypadku zagubienia. Przedmioty uznane za niedozwolone wymienione podlegające ewidencji w „*rejestrze wydawanych przedmiotów niedozwolonych*”, były wydawane na czas niezbędny do przeprowadzenia prac remontowych lub kuchennych pod nadzorem funkcjonariusza. Rejestr prowadził szef kuchni w oddziale gospodarczym i konserwator w warsztacie. Powyższe odbywało się zgodnie z zasadami: przyjęcie przedmiotu niedozwolonego na czas pracy - osoba pobierająca kwituje czytelnym podpisem, funkcjonariusz potwierdza czytelnym podpisem odbiór, sprawdzając jego stan techniczny oraz czytelność odczytowania. Za przedmioty niedozwolone będące wyposażeniem pomieszczeń biurowych administracji, pomieszczeń wychowawców w oddziałach mieszkalnych, dyżurek oddziałowych oraz wartowni odpowiadali ich użytkownicy.

(akta kontroli: TOM I str. 33-59, 330-336, TOM III str. 396, 398-399)

2.

a)

W jednostce przed wprowadzeniem wytycznych wynikających z polecenia nr BDG.070.40.2.2022.KS DGSW z dnia 27 kwietnia 2022 r.¹⁵, istniał system

¹⁴ W zarządzeniach poprzedzających również zawarto zapisy dot. przedmiotów niedozwolonych: m.in. Zarządzenie Nr 214/2020 z dnia 10 grudnia 2020 r. Zarządzenie Nr 169/2019 z dnia 12 września 2019 r. Zarządzenie Nr 94/2019 z dnia 18 kwietnia 2019 r.

¹⁵ Dalej: „*Polecenie z dnia 27 kwietnia 2022 r.*”.

o charakterystyce przewodowo-bezprzewodowej oparty był o przyciski napadowe kablowe oraz piloty bezprzewodowe rozlokowane w wyznaczonych pomieszczeniach (pomieszczenia wychowawców, psychologów, terapeutów). Sygnalizacja zadziałania (optyczno-akustyczna) była widoczna wyłącznie na panelu sterowania w pomieszczeniu stanowiska dowodzenia. Kasowanie alarmu przez użytkownika na polecenie stanowiska dowodzenia odbywało się po spełnieniu odpowiednich procedur. Dodatkowo funkcjonariusze działu ochrony oraz stanowisk niewchodzących w skład ochrony, lecz wykonujący obowiązki ochronne (magazynier, konserwator, szef kuchni) posiadali alarmy w przenośnych radiotelefonach „Motorola”.

(akta kontroli: TOM I str. 304-313, 414-415 TOM III str. 65-67, 226-230,)

Od 2001 r. funkcjonalność przycisku napadowego istniała w radiotelefonach analogowych serii GP. Po przeprowadzonej w 2019 r. cyfrowej modernizacji radiołączności Służby Więziennej przeniesiona została funkcjonalność przycisku napadowego do radiotelefonów serii DP, zachowując ciągłość działania.

W celu realizacji *Poleceń z dnia 27 kwietnia 2022 r.*, oraz Wytycznych Nr 2/2022 DGSW z dnia 5 października 2022 r. *zmieniające wytyczne w sprawie wymagań technicznych i ochronnych dla pawilonów zakwaterowania osadzonych w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej*¹⁶ podjęto następujące działania: do istniejącego w jednostce systemu sygnalizacji włamania współpracującego z barierami podczerwieni pasywnej opartego o centralę alarmową (SATEL INTERGA 128) zainstalowano dodatkowe moduły i urządzenia realizujące funkcje sygnalizacji napadu lub niebezpieczeństwa. Możliwości i struktura posiadanej infrastruktury pozwoliły na rozszerzenie istniejącego systemu o dodatkowe funkcjonalności związane z obsługą części antynapadowej zgodnie z wymogami. Posiadane już rozwiązania umożliwiły wyposażenie funkcjonariuszy i pracowników w urządzenia i systemy zgodnie z *Poleceniami z dnia 27 kwietnia 2022 r.* w sposób spełniający założenia *Wytycznych 2/2022*. Wymagania określone *Wytycznymi Nr 2/2022* zostały wprowadzone do istniejącego w ZK systemu System Sygnalizacji Włamania i Napadu.

(akta kontroli: TOM I str. 327-328, 414-425, TOM III str. 137-155)

Zgodnie z § 12 ust. 1 *Wytycznych Nr 4/2013 DGSW w sprawie określenia standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej*¹⁷ i § 12 ust. 1 *Wytycznych Nr 4/2022* przy budowie nowych systemów, jak również przy modernizacji istniejących zabezpieczeń, należało opracować koncepcje i założenia do projektu budowy lub modernizacji systemów zabezpieczeń elektronicznych, czego w ZK nie dokonano.

(akta kontroli: TOM III str. 389)

b)

W ZK system sygnalizacji włamania oparty był o centralę alarmową SATEL INTERGA 128, funkcjonującą od 30 grudnia 2016 r. Zgodnie z *Poleceniami z dnia 27 kwietnia 2022 r.* każde stanowisko pracy/służby wychowawców, psychologów, terapeutów wyposażono w dwa przyciski kablowe (ręczny przy blacie biurka i nożny), ulokowane w rejonie biurka. Dodatkowo stanowiska te posiadały bezprzewodowe piloty. W przyciski napadowe (przewodowe lub bezprzewodowe) wyposażono inne stanowiska służby niewymienione w przedmiotowym piśmie (dyżurki oddziałowych, ambulatorium, zabiegowy, stomatolog, szef kuchni, magazyn żywnościowy, magazyn depozytowy, konserwator). Zadziałanie przycisku lub pilota wywoływało sygnalizację optyczno-akustyczną w rejonie zadziałania przycisku lub pilota, w dyżurce oddziałowego

¹⁶ Dalej: „Wytyczne Nr 2/2022”.

¹⁷ Dalej: „Wytyczne Nr 4/2013”.

w rejonie oddziału gdzie zlokalizowane było stanowisko pracy/ służby oraz na stanowisku dowodzenia. Dyżurki oddziałowych wyposażone zostały w tablice synoptyczne informujące optycznie o konkretnym miejscu zadziałania w rejonie oddziału. Stanowisko dowodzenia wyposażone w tablicę synoptyczną dla całości stanowisk pracy/ służby jednostki. Możliwość skasowania alarmu i wyłączenia całości sygnalizacji optyczno akustycznej posiadało wyłącznie stanowisko dowodzenia po weryfikacji zasadności i spełnieniu odpowiednich procedur.

(akta kontroli: TOM I str. 327-328, 414-426, TOM III str. 233-234)

Zgodnie z *Poleceniami z dnia 27 kwietnia 2022 r.* każde stanowisko pracy/służby wychowawców, psychologów, terapeutów należało wyposażyć w dwa przyciski (ręczny przy blacie biurka i nożny), ulokowane w rejonie biurka z wymaganym terminem realizacji do dnia 30 października 2022 r. Protokół potwierdzający realizację zadania został sporządzony dnia 5 grudnia 2022 r., tj. po upływie 35 dni wymaganego terminu.

(akta kontroli: TOM I str. 327-328, 414-426, TOM III str. 233-234, 389-390)

c)

Zgodnie z *Wytycznymi nr 4/2022 DGSW z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie określenia standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej*¹⁸ obowiązującymi od 1 stycznia 2023 r., oraz obowiązującymi poprzednio *Wytycznymi Nr 4/2013* (§ 3 ust. 1 i 2) ZK miał być wyposażony w systemy sygnalizacji włamania i napadu, systemy kontroli dostępu, systemy telewizji dozorowej, gdzie systemy sygnalizacji włamania i napadu i systemy kontroli dostępu miały charakter podstawowy a systemy telewizji dozorowej był systemem uzupełniającym. ZK był wyposażony w systemy sygnalizacji włamania i napadu oraz systemy telewizji dozorowej. Natomiast nie zastosowano podstawowego systemu kontroli dostępu.

(akta kontroli: TOM III str. 389-390)

System sygnalizacji włamania oraz system telewizji dozorowej spełniały wymagania techniczne i normy zawarte w załączniku nr 1 i 2 ww. wytycznych 4/2013 i 4/2023. Systemy sygnalizacji włamania i napadu oraz telewizji dozorowej pochodziły z polskiej dystrybucji. Dopuszczone były do handlu na terenie UE i Polski. Posiadały niezbędne certyfikaty poświadczające zgodność z obowiązującymi normami. System sygnalizacji włamania i napadu spełniał wymogi zabezpieczenia w stopniu minimum 3 zgodnie z PN-EN 50131-1 (§ 3 ust. 4 ww. Wytycznych).

(akta kontroli: TOM I str. 314-324, 414-424, TOM III str. 142-155, 161-176, 385-388)

Meldunek o wykonaniu zadań określonych pismami z dnia 19, 26 i 27 kwietnia 2022 r. zmierzających do poprawy bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej podczas wykonywania zadań służbowych przekazano do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Rzeszowie¹⁹ pismem z dnia 2 lutego 2023 r.

(akta kontroli: TOM III str. 222-225)

Według stanu na dzień 22 stycznia 2025 r. w strefach ochronnych system zabezpieczeń elektronicznych (który projektowany był przed 2013 r.) na terenie ZK częściowo odpowiadał warunkom określonym w §: 6 do 10 *Wytycznych nr: 4/2013 i 4/2022* ZK nie spełniał następujących warunków:

- w strefie A²⁰: wejścia i wyjścia do i ze strefy nie wyposażono w system śluzowania (blokada wykluczająca), śluzy nie wyposażono w system

¹⁸ Dalej: „Wytyczne Nr 4/2022”.

¹⁹ Dalej: „OISW”.

²⁰ Budynki zakwaterowania osadzonych.

zapewniający obserwację bezpośredniego obszaru przed wejściem/wyjściem, system kontroli dostępu nie posiadał pełnej identyfikacji osób, wejście lub wyjście do i ze strefy nie posiadało podwójnej autoryzacji, przejścia w strefie nie wyposażono w system kontroli dostępu.

- w strefie C²¹: dla pojazdu znajdującego się wewnątrz śluzy nie zapewniono obserwacji podwozia (było to realizowane przy pomocy lusterka), kontrola dostępu nie posiadała pełnej identyfikacji osób.

- w strefie E²²: pomieszczenia serwerowni nie wyposażono w: system kontroli dostępu, system sygnalizacji włamania i napadu, który powinien zapewnić detekcję dymu, ruchu, otwarcia drzwi, stłuczenia szyb lub zalania wodą, system monitorujący temperaturę i wilgotność powietrza, system informujący o zaniku zasilania, pomieszczenia magazynów nie wyposażono w system sygnalizacji włamania i napadu zapewniający detekcję dymu, ruchu i otwarcia drzwi.

(akta kontroli: TOM III str. 396, 402-405)

Jak wyjaśnił Dyrektor istniejące elementy systemów elektronicznego zabezpieczenia nie były modernizowane od 2013 r. Wymienione elementy wymagające dostosowania do obowiązujących wytycznych będą w miarę posiadanych środków uzupełniane. W wyjaśnieniu dodał, iż wytyczne DGSW nr 4/2022 w zakresie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych zostały uchylone przez wytyczne DGSW nr 6/2024 z dnia 21 października 2024 r.²³

(akta kontroli: TOM III str. 405)

d)

W okresie objętym kontrolą, w ZK nie przeprowadzano konserwacji okresowych systemów zabezpieczeń elektronicznych, spełniających wymogi określone w § 20 *Wytycznych Nr: 4/2013 i 4/2022*. Za lata 2019-2022, nie przedłożono dokumentów potwierdzających przeprowadzanie takich konserwacji, a w latach 2023 i 2024 konserwacje przeprowadzono raz w roku.

(akta kontroli: TOM III str. 390)

e)

Zgodnie z wymogiem § 4 *Wytycznych nr 4/2013*, a następnie *Wytycznych 4/2022* należało przeprowadzać analizę zagrożeń na podstawie protokołu rozpoznania jednostki. W ZK nie prowadzono analiz zagrożeń o których mowa w § 4: *Wytycznych nr 4/2013*, a następnie *Wytycznych 4/2022*.

(akta kontroli: TOM III str. 390)

f)

W ZK nie opracowano instrukcji postępowania z alarmami, o której mowa w § 19 pkt 2 *Wytycznych Nr 4/2022*.

(akta kontroli: TOM III str. 396, 399)

3.

a)

Funkcjonariusze w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi zostali wyposażeni w indywidualne sygnalizatory antynapadowe. W dniu 19 maja 2022 r. zakupiono ich 60 szt., a w dniu 25 maja 2023 r. – kolejnych 15 szt.

(akta kontroli: TOM I str. 282-283)

W indywidualne sygnalizatory antynapadowe wyposażono łącznie 58 funkcjonariuszy: 19 funkcjonariuszy zgodnie z instrukcjami stanowiskowymi (wydawane na czas służby), 39 funkcjonariuszy w działach: penitencjarnym, służby zdrowia, kwatermistrzowskim, ewidencji i finansów.

(akta kontroli: TOM I str. 284-289)

²¹ Pas ochronny, bramy wyjazdowe i wjazdowe oraz wejścia i wyjścia do i z terenu jednostki.

²² Pomieszczenia i obiekty mające szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa jednostki.

²³ Dalej: „Wytyczne Nr 6/24”.

Zgodnie z *Poleceniami z dnia 27 kwietnia 2022 r.* w terminie do 30 czerwca 2022 r. należało wyposażać funkcjonariuszy i pracowników mających bezpośredni kontakt z osadzonymi w indywidualne sygnalizatory antynapadowe – alarmowe. Według stanu na dzień 1 października 2024 r. Dyrektor dysponował łącznie 168 etatami funkcjonariuszy oraz siedmioma etatami cywilnymi, tj. łącznie 175 etatami. Zakupiono 75 sztuk indywidualnych sygnalizatorów antynapadowych, co zabezpieczało: 43 % załogi ZK.

(akta kontroli: TOM I str. 282-283, 416-426, TOM III str. 390)

W celu podniesienia bezpieczeństwa funkcjonariuszy działu ochrony dodatkowo wyposażono w indywidualne rękawice przeciw zakłuciom i do dyspozycji oddziałowych były wydane ochronniki na przedramiona przeciw obtarciom.

(akta kontroli: TOM I str. 416)

b)

Jak wyjaśnił Dyrektor wyposażenie funkcjonariuszy działu ochrony stanowiły środki przymusu bezpośredniego określone w instrukcji stanowiskowej. Nowelizacja ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o *Służbie Więziennej*²⁴ wprowadziła uprawnienie funkcjonariuszy do prewencyjnego użycia kajdanek względem osadzonych (poza celą mieszkalną) podczas przemieszczania się po terenie jednostki. Jednostka dysponuje/dysponowała wystarczającą liczbą sprzętu do wyposażenia 100 % personelu.

(akta kontroli: TOM I str. 416)

W związku z wydanymi przez DGSW poleceniami ręczny miotacz substancji obездwładniających i kajdanki od czerwca 2022 r. stanowiły obowiązkowe wyposażenie funkcjonariuszy pełniących służbę w kontakcie z osadzonymi. Sprzęt ten wydawano w ZK już od 24 lutego 2022 r. Zakończenie wydania nastąpiło 8 maja 2022 r.

(akta kontroli: TOM I str. 290-297, 416-417, TOM III str. 156-160)

Decyzję o wyposażeniu funkcjonariuszy w opisany wyżej sprzęt podjęto tuż po informacji o zdarzeniu, jakie miało miejsce w Zakładzie Karnym w Rzeszowie. Przed 23 lutego 2022 r. tylko funkcjonariusze działu ochrony (czyli 33 % osób z pierwszego kontaktu) wyposażani byli w środki przymusu bezpośredniego. Pozostali (wychowawcy, pracownicy administracji) nie mieli tego typu sprzętu, a dodatkowo ich wyposażenie weń utrudniał fakt, że pełnili służbę w ubraniu cywilnym. Obowiązek wyposażenia w środki przymusu bezpośredniego wychowawców i pracowników administracji nie wynikał wprost z przepisów obowiązujących jednostki organizacyjne SW.

(akta kontroli: TOM III str. 399)

4.

a,b)

Jednostka we własnym zakresie dokonała dostosowania pomieszczeń do wymogów bezpieczeństwa. W celu zlokalizowania pokoi wychowawców w pobliżu dyżurki oddziałowego zmieniono przeznaczenie pomieszczeń na oddziałach I i II. Utworzono drugie dyżurki oddziałowych oraz pomieszczenia do przeprowadzania rozmów z osadzonymi w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt (tzw. pokój bezpieczeństwa). Dwie główne dyżurki oddziałowych na tych oddziałach przy których już wcześniej znajdowały się pokoje wychowawców pozostawiono bez zmian. Układ pomieszczeń zarówno na I i II oddziale był jednakowy. Pokoje terapeutów znajdujące się na III piętrze zlokalizowane były w pobliżu kolejnej dyżurki oddziałowego, w związku z czym również nie wprowadzano zmian.

²⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1869, dalej: „*Ustawa o SW*”.

Zgodnie z *Poleceniami z dnia 27 kwietnia 2022 r. do dnia 22 lipca 2022 r.* wyznaczono strefy dla funkcjonariusza i osadzonego za pomocą żółtej linii umieszczonej na podłodze. (wymagany termin do 30 lipca 2022 r.).

(akta kontroli str. TOM I str. 415-426, TOM III str. 245)

W okresie od 22 lipca 2022 r. do 20 listopada 2024 r. w ZK nie wprowadzono sformalizowanych zasad przebywania osadzonych w pomieszczeniach wychowawcy, psychologów, terapeutów oraz oddziałowych w wyznaczonych za pomocą żółtej linii umieszczonej na podłodze strefach.

(akta kontroli str. TOM III str. 390)

W dniu 21 listopada 2024 r. Dyrektor wprowadził²⁵ aneks do porządku wewnętrznego, który reguluje kwestie przebywania osadzonych w pomieszczeniach wychowawcy, psychologów, terapeutów oraz oddziałowych w wyznaczonych strefach – tzw. „strefach osadzonego” a także odpowiedzialność dyscyplinarną osadzonych w przypadku ich nieprzestrzegania. Zmiany zostały wprowadzone w rozdziale XII w § 23 porządku wewnętrznego ZK, gdzie zapisano m.in.: ust. 4. Osadzony przyjmowany przez przełożonych w pomieszczeniu wychowawcy, terapeuty pokoju psychologa, oraz w dyżurce oddziałowego przebywa w wyznaczonej „strefie osadzonego”, ust. 5. „Strefę osadzonego” wyznaczają linie umieszczone na podłodze w pomieszczeniach wskazanych w ust. 4, ust. 6. Bez zgody przełożonego osadzonemu nie wolno przebywać poza wyznaczoną „strefą osadzonego”, ust. 7. Niestosowanie się do zapisu ust. 6 skutkować będzie ponoszeniem przez osadzonego odpowiedzialności dyscyplinarnej o której mowa w art. 143 oraz w art. 222 kodeksu, w związku z naruszeniem przepisu określonego w art. 116 § 1 kodeksu.”

(akta kontroli: TOM III str. 1-2)

W wyniku oględzin ustalono, iż w pomieszczeniach wychowawców, psychologów terapeutów i oddziałowych, oraz w pomieszczeniach do prowadzenia rozmów z osadzonymi, u których rozpoznano zwiększone ryzyko zachowań agresywnych wyznaczono strefy – funkcjonariusza (pracownika) i osadzonego. Strefy te zapewniały bezpieczną odległość między rozmówcami. Rozdzielenie stref wyznaczono poprzez oznakowanie w formie żółtej linii umieszczonej na podłodze. Meble ustawiono w sposób umożliwiający pracę w pozycji zwróconej twarzą w kierunku drzwi wejściowych do pomieszczenia, przy jednoczesnym zachowaniu zasad ergonomii stanowiska pracy. W wyznaczonej strefie osadzonego zminimalizowano ilość sprzętu kwaterunkowego. Wyposażenie ruchome (np. wieszak na ubrania, półki, drukarki i inne) zlokalizowano poza strefą osadzonego. Drzwi posiadały możliwość zamykania jedynie od zewnątrz, były przeszkłone materiałem przezroczystym nieznieszkalcącym widoku, o wymiarach 200x500mm, umożliwiającym wgląd do pomieszczenia bez ich otwierania. Pomieszczenia biurowe dla wychowawcy, psychologa lub terapeuty były wyposażone w dwa przyciski przewodowe napadowe (zamontowane przy blacie biurka oraz na podłodze) oraz dodatkowo w bezprzewodowy system sygnalizacji napadu w postaci pilota posiadającego przycisk alarmowy. Dokonano sprawdzenia funkcjonowania przycisków napadowych – stwierdzono ich prawidłową pracę. Zaistniałe zdarzenia wyświetlane były na jednej z czterech tablic ledowych, informując o miejscu zadziałania systemu oraz sygnalizowane optyczno akustycznie nad wejściem do pomieszczenia w dyżurce oddziałowego i na stanowisku dowodzenia. Kasowanie zdarzenia po wdrożeniu niezbędnych procedur następowało wyłącznie ze stanowiska dowodzenia. Dodatkowo każdy z obecnych pracowników i funkcjonariuszy posiadał osobisty sygnalizator

²⁵ Zarządzeniem Nr 113/2024 Dyrektora ZK z dnia 21 listopada 2024 r.

napadu, przypisany do wyznaczonego stanowiska służbowego. Ponadto pomieszczenia użytkowane przez funkcjonariuszy i pracowników jednostki posiadały telefony Cisco, w których zaprogramowano szybkie wybieranie połączenia do stanowiska dowodzenia poprzez naciśnięcie kolejno następujących przycisków: 9#. Nie działała funkcja automatycznego połączenia po upływie określonego czasu po podniesieniu słuchawki, tzw. spadająca słuchawka.

(akta kontroli TOM I str. 411-412, TOM III str. 396)

Jak wyjaśnił Dyrektor dodatkowo celem podniesienia bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników pracujących w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi przeprowadzono remont (na podstawie wniosku remontowego) systemu interkomowego używanego w jednostce. Uzyskano dodatkowe funkcjonalności systemu w postaci możliwości kontaktu wychowawców, psychologów, dowódcy zmiany, obserwatora zachowania osadzonego (S-33)²⁶ i wychowawcy ds. kulturalno-oświatowy z celami mieszkalnymi. Wcześniej taką możliwość miał tylko oddziałowy w obrębie oddziału, w którym pełnił służbę.

(akta kontroli TOM I str. 415 -426, 445-456)

5.

a)

Wg stanu na koniec lat 2021 - 2023 i 30 czerwca 2024 r. w ZK zatrudnienie wynosiło kolejno: na dzień 31 grudnia 2021 r.- 190,65 etatów, w tym odpowiednio 181 etatów funkcjonariuszy i 9,65 etatów cywilnych, na dzień 31 grudnia 2022 r. - 169,40 etatów, w tym odpowiednio 161 etatów funkcjonariuszy i 8,40 etatów cywilnych, na dzień 31 grudnia 2023 r. - 175,90 etatów, w tym odpowiednio 169 etatów funkcjonariuszy 6,90 etatów cywilnych i na dzień 30 czerwca 2024 r. - 174 etatów, w tym odpowiednio 167 etatów funkcjonariuszy i 7 etatów cywilnych.

Wakaty na stanowiska funkcjonariuszy wystąpiły kolejno: na koniec 2021 r. - jeden wakat wśród funkcjonariuszy, na koniec 2022 r. - 5,25 wakatu, w tym pięć wakatów wśród funkcjonariuszy i 0,25 wakatu pracownik cywilny, na koniec 2023 r. - jeden wakat wśród funkcjonariuszy, oraz na koniec I półrocza 2024 r. - dwa wakaty wśród funkcjonariuszy.

Wg stanu na koniec czerwca 2024 roku, wśród funkcjonariuszy największą grupę stanowili podoficerowie (46,11%), a najmniejszą oficerowie (17,96%) . Staż pracy powyżej pięciu lat dotyczył 76,33 % funkcjonariuszy, a poniżej dwóch lat 9,47 % funkcjonariuszy, w tym w dziale ochrony odpowiednio 72,17 % i 12,37 % funkcjonariuszy.

Dnia 1 grudnia 2021 r. po likwidacji Zakładu Karnego w Medyce i utworzeniu Oddziału Zewnętrznego w Medyce Zakładu Karnego w Przemysłu, zmniejszano obsadę etatową ZK, poprzez przeniesienie funkcjonariuszy do pełnienia służby w innych jednostkach penitencjarnych, oraz przejście funkcjonariuszy na zaopatrzenie emerytalne. Działania związane z zatrudnieniem funkcjonariuszy w ZK prowadzi OISW, który systematycznie był informowany na temat wakatów w jednostce. Terminy przyjęć na istniejące wakaty były ustalane przez OISW.

(akta kontroli: TOM I str. 416-426, TOM II str. 310-314, TOM III str. 406)

W okresie objętym kontrolą w ZK wystąpiły nadgodziny wypracowane przez funkcjonariuszy. Był ich wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. - osiem godzin wypracowane przez funkcjonariuszy działu penitencjarnego, na dzień 31 grudnia 2023 r. - 1 470 godzin, w tym 32 godziny w działach administracji i 1 438 godzin w dziale ochrony, na dzień 30 czerwca 2024 r. - 947 godzin w tym 32 godziny w działach administracji i 915 godzin w dziale ochrony.

²⁶ Dalej: monitorowy.

Rekompensata pieniężna za służbę przekraczającą normę, o której mowa w art. 121 ust. 1. *Ustawy o Służbie Więziennej* we wskazanych okresach wyniosła na dzień: 31 grudnia 2023 r. – 44 048,04 zł, 30 czerwca 2024 r. – 41 352,92 zł.

(akta kontroli: TOM I str. 416-426, 432-433, TOM II str. 310-314)

b)

Jak wyjaśnił Dyrektor w ZK z uwagi na ustaloną pojemność jednostki nie został utworzony Oddział Penitencjarny, o którym mowa w zarządzeniu Dyrektora Generalnego nr 23/18 z dnia 18 kwietnia 2018 r. w sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych. Funkcjonariusze działu ochrony realizowali swoje obowiązki służbowe zgodnie z instrukcją ochronną, a ich liczba była zgodna z zestawieniem stanowisk w dziale ochrony oraz pozwalała na realizację ustawowych obowiązków związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar pozbawienia wolności i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności, z jednoczesnym zapewnieniem bezpieczeństwa funkcjonariuszy. ZK jest jednostką typu zamkniętego o pojemności 231 miejsc zakwaterowania. Do służby w systemie jednozmianowym wyznaczonych jest dwóch oddziałowych co pozwalało spełnić wytyczne § 9 ust. 4 pkt 1 wynikające z Zarządzenia nr 23/18 Dyrektora Generalnego z dnia 18 kwietnia 2018 r. *w sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych*, tj. jeden funkcjonariusz jednozmianowy na 150 osadzonych

(akta kontroli: TOM I str. 416-426, TOM II str. 310-314, TOM III str. 399)

c)

W ZK nie został powołany Oddział Penitencjarny, jednostka realizowała zasadę określoną dla zakładu typu zamkniętego, o której mowa w § 9 ust. 1 i ust 4 pkt 1 zarządzenia Dyrektora Generalnego nr 23/18 z dnia 18 kwietnia 2018 r. w sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych. Liczba funkcjonariuszy pełniących służbę na stanowiskach oddziałowych działu ochrony był właściwa w stosunku do liczby osadzonych przebywających w ZK – na nie więcej niż 150 osadzonych w oddziale mieszkalnym przypadał jeden funkcjonariusz. Dodatkowo, celem wzmocnienia bezpieczeństwa w oddziałach, służbę w systemie jednozmianowym pełnił tzw. oddziałowy „dzienny” (I oddział w godz. 7.30-15.00, II oddział w godz. 8.00-16.00).

(akta kontroli: TOM I str. 416-426, TOM II str. 310-314)

d)

W okresie objętym kontrolą Dyrektor ZK nie zwracał się z o zwiększenie liczby etatów. Jednorazowe przypadki dotyczyły rozważenie możliwości delegowania funkcjonariuszy z innych jednostek do czasowego wsparcia m.in. działu terapeutycznego oraz personelu służby zdrowia w sytuacjach losowych (zmniejszona kadra z uwagi na nieobecność funkcjonariuszy przebywających na zwolnieniach lekarskich, urlopach macierzyńskich/rodzicielskich itp.).

W latach 2019 – 2020 Dyrektor skutecznie zgłaszał pisemne zapotrzebowanie na zwiększenie obsady etatowej m. in. w dziale ochrony, kwatermistrzowskim ewidencji oraz w Ambulatorium z Izbą Chorych ZK:

- jeden etat - w związku ze zniesieniem jednostek organizacyjnych okręgu rzeszowskiego – Aresztu Śledczego w Sanoku oraz Aresztu Śledczego w Nisku nastąpiła zmiana w zakresie rejonizacji osadzenia tymczasowo aresztowanych w aresztach śledczych. W wyniku reorganizacji w ZK dodatkowo osadzani zostali tymczasowo aresztowani mężczyźni pozostający do dyspozycji Prokuratury Rejonowej i Sądu Rejonowego w Lesku oraz Sanoku. Dotychczasowy zasięg terytorialny ZK powiększył się o powiaty: sanocki, leski i bieszczadzki. Dodatkowo w obszarze stałej współpracy z jednostką w zakresie doprowadzeń osób znalazła się Komenda Powiatowa Policji w Sanoku i podległe jej posterunki oraz wszystkie

placówki Straży Granicznej podległe Bieszczadzkiemu Oddziałowi Straży Granicznej),

- jeden etat z przeznaczeniem na wsparcie funkcjonariusza odpowiedzialnego za wykonywanie zadań konserwatora,

- dwa etaty, w tym jeden etat z przeznaczeniem na stanowisko oddziałowego doprowadzającego, w związku z planowanym wówczas utworzeniem oddziału terapeutycznego., drugi etat z przeznaczeniem dla funkcjonariusza odpowiedzialnego za realizację paczek dla osadzonych. W związku z reorganizacją funkcjonowania stanowiska przy wejściu głównym do jednostki, dodatkowo funkcjonariusz stanowił wsparcie dla stanowiska bramowego w dniach odbywania widzeń przez osadzonych,

- 0,5 etatu z przeznaczeniem na zatrudnienie pielęgniarki, z uwagi na konieczność wsparcia zatrudnionego personelu medycznego w zakresie zapewnienia opieki medycznej dla osadzonych, w związku z planowanym utworzeniem oddziału terapeutycznego,

Dodatkowo w dniu 2 kwietnia 2019 r. otrzymano zgodę Dyrektora Generalnego Służby Więziennej na utworzenie w ZK oddziału terapeutycznego dla skazanych uzależnionych ośrodków odurzających lub substancji psychotropowych, nie później aniżeli do 30 czerwca 2019 r. Jednocześnie z dniem 15 kwietnia 2019 r. OISW ustalił dla ZK liczbę etatów uwzględniającą zwiększenie o trzy etaty mundurowe z przeznaczeniem na utworzenie stanowisk: kierownik ww. działu, młodszy inspektor (terapeuta) oraz psycholog.

(akta kontroli: TOM I str. 416-426, TOM II 310-314)

6.

a)

ZK dysponował corocznie określonym planem finansowym, w oparciu o który dokonywał, m.in. bieżących zakupów poprawiających bezpieczeństwo tj.:

- Zakupy materiałów i wyposażenia (§ 4210) w tym:

- § 4210.04 – materiały do konserwacji, remontów pomieszczeń i budynków – np. zakup materiału celem wykonania lub remontu istniejących krat okiennych, zakup samozamykaczy celem ich montażu na kratach drzwiowych. W poszczególnych latach jednostka dysponowała poniższymi środkami finansowymi: 2021 r. – 21 595,29 zł, 2022 r. – 80 709,61 zł, 2023 r. – 55 727, 39 zł, do 30 czerwca 2024 r. – 28 450,35 zł;

- § 4210.05 – pozostałe środki trwałe – np. zakup kamer, celem wymiany w wyniku uszkodzenia lub poprawy ich parametrów. W poszczególnych latach jednostka dysponowała poniższymi środkami finansowymi: 2021 r. – 63 025,79 zł, 2022 r. – 115 810,75 zł, 2023 r. – 228 573,73 zł, do 30 czerwca 2024 r. – 90 654,63 zł;

- § 4210.08 – zabezpieczenia techniczno-ochronne – np. zakup drutu ostrzowego typu concertina celem wymiany lub dodatkowego montażu w nowym miejscu, wynikający z systematycznych przeglądów zabezpieczeń techniczno-ochronnych. W poszczególnych latach jednostka dysponowała poniższymi środkami finansowymi: 2021 r. – 1 599, 75 zł, 2022 r. – 383,76 zł, 2023 r. – 2 028,02 zł, do 30 czerwca 2024 r. – 0 zł;

- § 4210.09 – pozostałe – np. zakup testów antynarkotykowych do kontroli osadzonych, zakup sygnalizatorów celem montażu nad wejściem do pomieszczeń. W poszczególnych latach jednostka dysponowała poniższymi środkami finansowymi: 2021 r. – 125 793,51 zł, 2022 r. – 121 271,26 zł, 2023 r. – 197 827,09 zł, do 30 czerwca 2024 r. – 85 559,12 zł.

- Zakup usług pozostałych (§ 4300) – koszty usług robocizny np. montażu materiałów lub sprzętu ujętych w pkt. 1., jak również serwis, kalibracja i wzorcowanie urządzeń np. alkomatów. W poszczególnych latach jednostka

dysponowała poniższymi środkami finansowymi: 2021 r. – 56 109,66 zł, 2022 r. – 79 678,26 zł, 2023 r. – 96 814,67 zł do 30 czerwca 2024 r. – 58 291,97 zł.

- Zakup sprzętu i uzbrojenia (§ 4250) – np. zakup gazów pieprzowych, kamizelek ochronnych, kajdanek. W poszczególnych latach jednostka dysponowała poniższymi środkami finansowymi: 2021 r. – 19 170,00 zł, 2022 r. – 29 062, 40 zł, 2023 r. – 227 536,00 zł, do 30 czerwca 2024 r. – 15 393,86, 48 zł.

- Zakup usług remontowych (§ 4270) – w tym konserwacja i naprawa sprzętu – np. naprawa radiotelefonów W poszczególnych latach jednostka dysponowała poniższymi środkami finansowymi: 2021 r. – 14 778,38 zł, 2022 r. – 365 235,58 zł, 2023 r. – 170 554,55 zł, do 30 czerwca 2024 r. – 14 923,85 zł.

(akta kontroli: TOM I str. 415-426)

b)

Dyrektor w wyjaśnieniu dotyczącym planowanych inwestycji służących zwiększenia bezpieczeństwa funkcjonariuszy stwierdził, iż będzie podejmował działania zmierzające do realizacji modernizacji systemów informatycznych, łączności i zabezpieczeń elektronicznych, na którą składać się będzie wymiana istniejących systemów sterowania kratami, integracja pojedynczych systemów w jedną całość oraz centralne zarządzanie i nadzór. Realizacja powyższych zadań skutkować będzie uzyskaniem funkcjonalności Systemu Kontroli Dostępu i zwiększeniem bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej. Obecnie w kamery nasobne, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wyposaża się funkcjonariuszy pełniących służbę na stanowisku dowódcy zmiany oraz z-cy dowódcy zmiany. W przypadku uzasadnionej potrzeby lub zmiany przepisów tym zakresie w kamery nasobne wyposażani będą funkcjonariusze pełniący służbę na innych stanowiskach.

(akta kontroli: TOM I str. 437)

c)

Jak wyjaśnił Dyrektor ewentualne dodatkowe środki na zakupy wnioskowano po uzyskaniu informacji z OISW o możliwości zagospodarowania wolnych, dostępnych środków w CZSW. I tak, w grupie środków na zakup sprzętu, który można uznać, że w pewnym stopniu poprawia i zapewnia poprawę bezpieczeństwa funkcjonariuszy zaliczyć można: zakup systemu kamer (możliwość obserwacji i reagowania w sytuacjach niebezpiecznych (kamery zewnętrzne). Wnioskowana i przyznana kwota: w roku 2021 – 34 317 zł, zakup bramki do wykrywania metalu (zabezpieczenie funkcjonariuszy przed wnoszeniem na teren jednostki przedmiotów niebezpiecznych i niedozwolonych wykonanych z metalu np.: nóż, ostrze, pistolet). Wnioskowana i przyznana kwota: w 2022 r. – 25 000 zł, zakup trenażera strzeleckiego (podnoszenie sprawności strzeleckiej funkcjonariuszy, przydatna np. w służbie konwojowej), wnioskowana i przyznana kwota: w 2023 r. – 14 400 zł.

(akta kontroli TOM I str. 416-426, TOM III str. 235-244)

Ponadto Dyrektor jednostki dwukrotnie zgłaszał do OISW zapotrzebowanie na środki finansowe celem realizacji „Modernizacji systemów informatycznych, łączności i zabezpieczeń elektronicznych”, na którą miały składać się zadania: wymiana istniejących systemów sterowania kratami, integracja pojedynczych systemów w jedną całość, centralne zarządzanie i nadzór. W dniu 1 lipca 2022 r. zgłoszono zapotrzebowanie na kwotę 270 000 zł., środki nie zostały przyznane. Natomiast w dniu 3 września 2024 r. zgłoszono zapotrzebowanie na kwotę 300 000 zł, z terminem zakończenia modernizacji na 2026 r. Do dnia zakończenia kontroli ZK nie otrzymał decyzji w zakresie przyznania środków.

(akta kontroli: TOM I str. 415-417, 441-444)

7.

a)

W okresie objętym kontrolą w ZK wystąpiło łącznie 20 zdarzeń, z czego w roku: 2021 – dwa, 2022 – 10, 2023 – osiem. Zdarzenia te zakwalifikowano do kategorii: napaść na funkcjonariusza lub pracownika w związku z wykonywaniem czynności służbowych, ujawnienie przedmiotu niedozwolonego na terenie jednostki organizacyjnej lub w miejscu zatrudnienia osadzonych poza terenem jednostki organizacyjnej, zgon osadzonego poza terenem jednostki, samowolne oddalenie się osoby pozbawionej wolności w trakcie pobytu poza terenem jednostki organizacyjnej w systemie bez konwojenta, pobicie osadzonego przez współosadzonego, kolizja samochodu służbowego z samochodem prywatnym, usiłowanie popełnienia samobójstwa przez osobę pozbawioną wolności.

(akta kontroli TOM I str. 298-303)

b)

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono 42 odprawy penitencjarno-ochronne, z tego po: 14 w 2021 r. 2022 r., i w 2023 r. oraz sześć w I połowie 2024 r.

W ZK cyklicznie raz w miesiącu organizowana była odprawa penitencjarno-ochronna z udziałem Dyrektora, kierownictwa, wychowawców, psychologów, dowódcy zmiany. Uczestnicy odprawy przygotowywali meldunki w których zawarto informacje mogące mieć wpływ na bezpieczeństwo jednostki, przede wszystkim dotyczące osadzonych. Każdy z obecnych podczas odprawy omawiał powyższe kwestie w zakresie wynikającym z jego zakresu czynności. W trakcie odprawy omawiany był sposób realizacji poleceń wydanych podczas poprzedniej odprawy a także najistotniejsze zdarzenia, które miały miejsce w jednostkach penitencjarnych na terenie kraju i zostały ujęte w meldunkach sytuacyjnych, które były przesyłane do zakładu karnego przez CZSW. Ponadto poruszane były kwestie dotyczące postępowania z poszczególnymi osadzonymi przebywającymi w ZK z uwzględnieniem stopnia zagrożenia jaki stanowią. Omawiana była także atmosfera wychowawcza panująca wśród osadzonych, która była ważnym elementem mającym zasadniczy wpływ na kwestie związane z bezpieczeństwem jednostki w tym funkcjonariuszy i osadzonych. Z każdej odprawy sporządzany był protokół do którego dołączane były meldunki. Na koniec spotkania Dyrektor podsumowywał odprawę, gdzie dokonywał oceny sytuacji panującej w jednostce penitencjarnej w oparciu o uzyskane informacje oraz wydaje polecenia do realizacji w których określa osoby odpowiedzialne oraz termin ich wykonania. Niezależnie od powyższego w ZK codziennie odbywały się odprawy funkcjonariuszy działu penitencjarnego i działu terapeutycznego, z kierownikami tych działów, podczas których omawiano bieżącą sytuację panującą w jednostce w zakresie dotyczącym osadzonych. W trakcie tych odpraw omawiano wszelkie sytuacje problemowe związane z poszczególnymi osadzonymi, ustalano sposób postępowania z tymi osobami. Po zakończeniu odprawy kierownicy informowali o otrzymanych informacjach Dyrektora oraz kierownictwo działu ochrony. Ponadto w ZK w każdy piątek miesiąca organizowana i przeprowadzana była odprawa z udziałem Dyrektora, kierownictwa, wychowawców, psychologów, dowódcy zmiany. Uczestnicy odprawy przygotowywali meldunki w których zawierano informacje mogące mieć wpływ na bezpieczeństwo jednostki, przede wszystkim dotyczące osadzonych. Ponadto każdy z obecnych podczas odprawy przedstawiał informacje mogące mieć wpływ na szeroko rozumiane bezpieczeństwo zakładu karnego. Dyrektor oraz kierownictwo jednostki dokonywali wizytacji cel mieszkalnych oraz przyjmowali na rozmowy indywidualne osadzonych, którzy zgłaszali taką potrzebę.

(akta kontroli: TOM II str. 3-8, TOM III str. 396-397)

c)

W przypadku agresywnych zachowań osadzonych w stosunku do funkcjonariuszy sporządzano osadzonemu wnioski o wymierzenie kary dyscyplinarnej (w kontrolowanym okresie sporządzono w sumie 724 wnioski o ukaranie osadzonego za różnego rodzaju wykroczenia dyscyplinarne), jeżeli przewinienie miało charakter groźby – sytuacje takie były zgłaszane do organów ścigania. W przypadku, gdy osadzony usiłował naruszyć nietykalność funkcjonariusza mogły zostać użyte środki przymusu bezpośredniego (dostępne i adekwatne do zagrożenia), osadzonego komisja penitencjarna mogła zakwalifikować do kategorii tzw. „niebezpiecznych”. W kontrolowanym okresie komisja penitencjarna podjęła jedną decyzję o zakwalifikowanie osadzonego do tzw. „N” a w wyniku przeprowadzonych czynności w dniu 17 czerwca 2022 r. przesłano do Prokuratury Rejonowej w Przemyślu zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa.

(akta kontroli TOM I str. 422-424, TOM II str. 3-8, TOM III str. 400)

d)

Dyrektor w Rozdziale III - Zarządzenia nr 84 /2023 z dnia 5 lipca 2023 r. w sprawie realizacji niektórych przedsięwzięć ochronnych w ZK zawarł szczegółowe wytyczne co do realizacji czynności profilaktycznych oraz zasad przekazywania, gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych.

(akta kontroli: TOM I str. 33-59, 423-424)

e)

Zgodnie z art. 19a § 1 Ustawy o Służbie Więziennej czynności profilaktyczne wobec osadzonych stosują funkcjonariusze i pracownicy. Czynności te podejmowane były wobec wszystkich osadzonych przebywających w ZK i miały na celu zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej. Natomiast w stosunku do osadzonych wobec których istniało podejrzenie z którego wynikało, że ich postawa mogła zagrażać bezpieczeństwu jednostki penitencjarnej prowadziło się określone działania profilaktyczne, które były dostosowane do konkretnej sytuacji. Były to: obejmowanie osadzonego wzmoczoną opieką wychowawczą oraz psychologiczną w zakresie profilaktyki presuicydalnej II poziomu, konsultacje przez lekarza psychiatrę, osadzenie w celi monitorowanej lub osadzenie w celi z odpowiedni odebrany składem osobowym, obserwacja zachowania w tym relacji ze współosadzonymi w celi mieszkalnej, podczas spacerów (w razie konieczności zmiana grup spacerowych), kontrola rozmów telefonicznych, kontrola korespondencji, przyjmowanie na rozmowy osadzonych z personelem penitencjarnym w bezpiecznym pokoju, stosowanie środków przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek lub pasa obezwładniającego Ponadto wobec takich osadzonych mogły być prowadzone kontrole na obecność substancji psychoaktywnych w organizmie, dodatkowe kontrole w cel mieszkalnych w których byli oni zakwaterowani, rozmowy ze współosadzonymi na temat ich zachowania.

(akta kontroli: TOM I str. 424-426, TOM II str. 124-133)

W ZK stan liczbowy osadzonych na koniec danego roku wynosił²⁷: 2020 – 204, 2021- 195, 2022 – 206, 2023 – 187, 2024 – 181²⁸.

²⁷ W ZK stan liczbowy osadzonych (łącznie ZK plus Oddział Zewnętrzny w Medyce) na koniec danego roku wynosił: 2020 – 204, 2021- 415 , 2022 – 418, 2023 – 388, 2024 – 379. W dniu 1 grudnia 2021 r. w struktury ZK włączono Zakład Karny w Medyce. Pojemność ZK bez Oddziału Zewnętrznego wynosiła 231 osadzonych.

²⁸ Na dzień 31 października.

W ZK prowadzono rozszerzone działania profilaktyczne wobec osadzonych łącznie w 24 przypadkach, z czego w roku: 2020 – jedno, 2021 – dwa, 2022 - trzy, 2023 – sześć, 2024 – 12²⁹.

(akta kontroli: TOM I str. 424, TOM III str. 397)

Jak wyjaśnił Dyrektor wobec każdego osadzonego od momentu przyjęcia lub przetransportowania do ZK prowadzone były badania osobopoznawcze w postaci rozmów wychowawczych i psychologicznych, obserwacji zachowania osadzonych i ich relacji w grupach współosadzonych, występowania z wnioskami do kuratorskiej służby sądowej o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Ponadto w określonych przypadkach sporządzane były pisma o przesłanie przez sądy opinii sadowo-psychiatrycznych lub seksuologicznych jak też w stosunku do osadzonych odbywających kary za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej, którzy takich opinii nie mieli, powoływanie biegłych w celu ich sporządzenia. Ponadto w ZK funkcjonuje Instrukcja nr 1/2023 Dyrektora dnia 4 października 2023 r. w sprawie: *przeciwdziałania negatywnym przejawom podkultury przestępczej oraz innych grup nieformalnych w ZK*.

(akta kontroli: TOM I str. 424-426, TOM II str. 124-133)

W ZK prowadzono konsultacje psychiatryczne, których było w roku: 2020 - 362, 2021 -430, 2022 r. - 457, 2023 r. – 372, 2024 – 279³⁰. Występowano do właściwych sądów o przesłanie opinii sadowo-psychiatrycznych³¹ których było w roku: 2020 – dziewięć, 2021 - osiem, 2022 r. - dziewięć, 2023 r. – 11, 2024 – cztery³². Również występowano do właściwych sądów o przesłanie opinii seksuologicznych³³ których było w roku: 2020 – pięć, 2021 - cztery 2022 r. - trzy, 2023 r. – sześć, 2024 – sześć³⁴. Wobec każdego osadzonego przyjętego do odbycia kary sporządzany był wniosek do Sądowej Służby Kuratorskiej o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego i takich wniosków było w roku: 2020 – 43, 2021 – 114, 2022 r. - 404, 2023 r. – 409, 2024 – 286³⁵. Przeprowadzano badania psychologiczne zakończonych wydaniem opinii psychologicznej i było ich w roku: 2020 – 46, 2021 – 71, 2022 r. - 110, 2023 r. – 103, 2024 – 67³⁶.

(akta kontroli: TOM I str. 424-426)

f)

W okresie objętym kontrolą w ZK skazani byli obejmowani programami z zakresu przeciwdziałania agresji i przemocy i było ich w roku: 2020 –155, 2021 – 124, 2022 r. - 90, 2023 r. – 219, 2024 – 137³⁷.

(akta kontroli: TOM I str. 426)

g)

Jak wyjaśnił Dyrektor w pracy codziennej funkcjonariusze narażeni byli na agresję werbalną i fizyczną ze strony osadzonych. W ZK w okresie 2021-2024 ww. w toku prowadzonych czynności profilaktycznych odnotowano cztery przypadki: po dwa - w 2022 r i w 2023 r, które zaliczono jako groźne dla bezpieczeństwa funkcjonariuszy. Powyższe polegało na groźbach karalnych ze strony osadzonych pod adresem funkcjonariuszy. Każdy z przypadków zgłaszany był do organów ścigania jako możliwe przestępstwo. Właściwe wykonywanie zadań

²⁹ Na dzień 31 października.

³⁰ Na dzień 30 września.

³¹ Jeśli nie były one przesyłane do zakładu karnego wraz z dokumentacją wykonawczą.

³² Na dzień 30 września.

³³ Jeśli nie były one przesyłane do zakładu karnego wraz z dokumentacją wykonawczą.

³⁴ Na dzień 30 września.

³⁵ Na dzień 30 września.

³⁶ Na dzień 30 września.

³⁷ Na dzień 30 września.

i profesjonalna postawa kadry ZK skutkuje marginalną ilością zdarzeń o tzw. groźnym charakterze.

(akta kontroli: TOM I str. 424-426, TOM II str. 124-133)

8.

W okresie objętym kontrolą do Dyrektora nie wpływały wnioski i postulaty (ze strony związkowej i indywidualne od funkcjonariuszy) dotyczące ewentualnych zmian lub potrzeb w zakresie podnoszenia już funkcjonujących w tutejszej jednostce standardów bezpieczeństwa.

(akta kontroli: TOM I str. 426)

9.

a)

W jednostce zgodnie z wytycznymi przeprowadzane były ćwiczenia ochronne obejmujące realne zagadnienia bezpieczeństwa jednostki (agresja osadzonych, napaść na jednostkę z zewnątrz, sytuacje związane z sytuacjami nieprzewidywanymi np. pożar). Sporządzano konspekty, oraz sprawozdania z ćwiczeń za lata 2022, 2023. W 2021 r. w związku z zagrożeniem epidemiologicznym COVID-19 ćwiczenia praktyczne zostały odwołane.

(akta kontroli: TOM I str. 426, TOM II str. 5-18, TOM III str. 397)

b, c).

Szkolenia doskonalące z zakresu bezpieczeństwa i samoobrony przeprowadzono w dniach: 11-14 maja 2021 r., 14-16 września 2021 r., 17-20 maja 2022 r., 21-23 września 2022 r., 11-14 października 2022 r. i 8 maja 2023 r. Szkolenia te dotyczyły: przypomnienia przepisów regulujących aspekty bezpieczeństwa w służbie, samoobrony i użycia środków przymusu bezpośredniego, wskazania zagrożeń mogących wystąpić podczas służby w kontakcie z osadzonymi (sposoby ich eliminowania), samoobrony, udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej, współpracy i wzajemnego ubezpieczanie, używania i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, rozpoznawanie werbalnych i niewerbalnych sygnałów agresji, negocjacji, mediacji, reagowania w sytuacjach kryzysowych, omówienia najczęściej występujących błędów podczas służby. Szkolenia przeprowadzili funkcjonariusze Grupy Interwencyjnej Służby Więziennej w Rzeszowie³⁸, a szkolenie w zakresie pierwszej pomocy zostało przeprowadzone przez funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej w Przemyślu. Szkoleniami objęto wszystkich funkcjonariuszy i pracowników.

(akta kontroli: TOM II str. 18-123, TOM III str. 400)

d)

Szkolenie z zakresu samoobrony przeprowadzono w dniach 28 i 29 listopada 2024 r. Szkolenie to przeprowadzili funkcjonariusze GISW. Szkoleniami objęto wszystkich funkcjonariuszy i pracowników

(akta kontroli: TOM III str. 177-200, 340-343, TOM III str. 400)

e)

W kontrolowanym okresie przeprowadzono szkolenia oraz ćwiczenia, których celem było przygotowanie funkcjonariuszy do podejmowania stosownych działań i reakcji w sytuacjach kryzysowych. Sporządzano konspekty szkoleń z zagadnień dotyczących bezpieczeństwa w latach 2021-2024. W 2021 r. poruszono tematykę: „Czynności profilaktyczne a bezpieczeństwo funkcjonariuszy 2021”, „Użycie środków przymusu bezpośredniego, w świetle napaści na funkcjonariusza 2021”, „Czynności konwojowe poza jednostką 2021”. W listopadzie 2023 r. w ramach ogólnego szkolenia załogi przeprowadzono

³⁸ Dalej: „GISW”.

szkolenie dotyczące rozpoznawania niewerbalnych symptomów mogących świadczyć o narastaniu sytuacji konfliktowych między osadzonymi. Celem szkolenia było przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym oraz „Podstawowe szkolenie wojskowe z elementami pierwszej pomocy 2023”. W ramach współpracy pomiędzy Służbą Więzienną a Wojskami Obrony Terytorialnej, w 2023 r. przeprowadzono szkolenie wojskowe dla funkcjonariuszy ZK, w ramach którego funkcjonariusze mieli możliwość uczestniczenia w zajęciach praktycznych związanych również z udzieleniem pierwszej pomocy. W 2024 r. w ramach odprawy szkoleniowej funkcjonariusz działu ochrony przeprowadził szkolenie, którego tematem było wzajemne ubezpieczanie się i stosowanie zasad ochrony osobistej. Istotnym punktem było omówienie kwestii sposobu realizacji i obieg prowadzonych czynności profilaktycznych w jednostce, mających niewątpliwie znaczenie w kwestii bezpieczeństwa w jednostce. „pierwsza pomoc działu ochrony i administracja 2024”, Zarządzanie przestępcami agresywnymi z należyтым uwzględnieniem działań zapobiegawczych i technik rozładowywania napięcia, technik negocjacji i mediacji 2024”.

(akta kontroli: TOM I str. 310-313, TOM II str. 46-52)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Obowiązujące w latach 2021-2024 (I połowa) Instrukcje ochronne nie zostały opracowane na podstawie rozpoznania jednostki, co było niezgodne z postanowieniami § 12 *Rozporządzenia w sprawie ochrony* oraz § 10 ust. 1 zarządzenia 2/23. Zgodnie z tymi przepisami instrukcje ochronne winny zostać opracowane na podstawie przeprowadzonego rozpoznania jednostki organizacyjnej. W toku kontroli nie przedłożono dokumentacji (protokołu) z ostatnio przeprowadzonego rozpoznania jednostki.

(akta kontroli: TOM III str. 389)

Jak wyjaśnił Dyrektor podczas sporządzania dokumentacji instrukcji ochronnej w zakresie określenia sposobu ochrony jednostki z uwagi, że nie zachodziła dyspozycja wskazana w § 9 ust. 2, Zarządzenia 2/23 nie przeprowadzono rozpoznania funkcjonującego już sposobu ochrony. Powyższy przepis nie miał zastosowania z uwagi, na to że: nie tworzonej nowej jednostki organizacyjnej, nie tworzonej oddziału dla osadzonych niebezpiecznych, nie tworzonej na terenie jednostki budynków zakwaterowania osadzonych oraz przywiezionych zakładów pracy, nie zmieniano typu zakładu karnego, nie tworzonej aresztu śledczego (już funkcjonuje), nie tworzonej celi dla osadzonego niebezpiecznego, nie oddawano do użytku wyremontowanych budynków zakwaterowania osadzonych i oddziałów mieszkalnych. Funkcjonujący w jednostce sposób ochrony dostosowywany był do zamieniających się przepisów i wytycznych.

(akta kontroli: TOM I str. 414)

NIK nie podziela tych argumentów ponieważ w świetle ww. wymogów instrukcje ochronne powinny być opracowane na podstawie rozpoznania jednostki.

2.

W okresie objętym kontrolą nie opracowywano koncepcji i założeń do projektu budowy lub modernizacji systemów zabezpieczeń elektronicznych o których mowa w § 12 ust. 1 *Wytycznych Nr 4/2013* i § 12 ust. 1 *Wytycznych Nr 4/2022*.

(akta kontroli: TOM III str. 389)

Jak wyjaśnił Dyrektor z uwagi że czynności wynikały z rozszerzenia istniejących rozwiązań systemu sygnalizacji włamania koncepcjonowanie nie było konieczne.

Wraz z doposażeniem istniejącego systemu sygnalizacji włamania we wdrażaną część napadową sukcesywnie wygaszano system Czata 3000.

(akta kontroli: TOM I str. 415)

NIK nie podziela tych argumentów ponieważ w świetle ww. przepisów koncepcja była wymagana.

3.

Nieterminowe wyposażenie stanowisk pracy/służby wychowawców, psychologów, terapeutów w dwa przyciski przewodowe (ręczny przy blacie biurka i nożny) ulokowane w rejonie biurka. Zgodnie z *Poleceniami z dnia 27 kwietnia 2022 r.* takie wyposażenie należało zrealizować do dnia 30 października 2022 r. Protokół potwierdzający realizację zadania został sporządzony dnia 5 grudnia 2022 r., tj. po upływie 35 dni od wymaganego terminu.

(akta kontroli: TOM I str. 327-328, 414-426, TOM III str. 233-234, 389-390)

Jak wyjaśnił Dyrektor wynikało z faktu, że w ZK doposażono w przyciski dodatkowe stanowiska służbowe, na których funkcjonariusze lub pracownicy mają bezpośredni kontakt z osadzonymi, a obowiązek doposażenia nie wynikał z *Wytycznych nr 2/2022 DGSW*. Istniejący System Sygnalizacji Włamania i Napadu doposażono o stanowiska pracy służby wynikający z potrzeb dla następujących stanowisk i miejsc: dyżurki oddziałowych, szefa kuchni, konserwatora, magazyn żywnościowy, magazyn depozytowy, ambulatorium, gabinet zabiegowy, gabinet stomatologa. Po zakończeniu prac sporządzono całościowy protokół z dnia 5 grudnia 2022 r. zawierający stanowiska pracy/służby wymienione w piśmie oraz dodatkowe stanowiska wyznaczone przez kierownictwo jednostki, a nie uwzględnione w *Poleceniach z dnia 27 kwietnia 2022 r.*

(akta kontroli: TOM I str. 414-426)

4.

W ZK nie zastosowano do czasu zakończenia niniejszej kontroli podstawowego systemu kontroli dostępu, o którym mowa w *Wytycznych nr: 4/2013 i 4/2022*. Niemniej jednak należy zauważyć, iż Dyrektor jednostki dwukrotnie podjął działania do OISW w celu pozyskania środków na ten cel, a środki te nadal nie zostały przyznane.

(akta kontroli: TOM III str. 389-390)

Jak wyjaśnił Dyrektor, systemów kontroli dostępu nie stosowano z uwagi na lokalizację pomieszczeń bezpieczeństwa w rejonach oddziałów oraz bezpośrednim sąsiedztwie dyżurek oddziałowych. Dodatkowo pomieszczenia bezpieczeństwa wyposażono w systemy interkomowe - kasowe zapewniające realizację zadań służbowych bez możliwości bezpośredniego kontaktu z osadzonym oraz telefon z bezpośrednim łączem na stanowisko dowodzenia. W ZK nie zastosowano typowego systemu kontroli dostępu SKD. W jednostce funkcjonuje system kontroli przejść i służowania nadzorowany i obsługiwany przez wyznaczonego funkcjonariusza (dowódca zmiany lub jego zastępcę, bramowy a w przypadku wzmocnionego systemu ochrony wyznaczony doraźnie funkcjonariusz). Dyrektor jednostki dwukrotnie zgłaszał zapotrzebowanie na środki finansowe celem realizacji „Modernizacji systemów informatycznych, łączności i zabezpieczeń elektronicznych”, na którą składają się zadania:

- wymiana istniejących systemów sterowania kratami,
- integracja pojedynczych systemów w jedną całość,
- centralne zarządzanie i nadzór.

W dniu 1 lipca 2022 r. zgłaszano zapotrzebowanie na kwotę 270 000 zł., środki nie zostały przyznane. Natomiast w dniu 3 września 2024 r. zgłaszano zapotrzebowanie na kwotę 300 000 zł, z określonym terminem zakończenia

modernizacji na 2026 r. Do dnia zakończenia kontroli ZK nie otrzymał decyzji w zakresie przyznania środków.

(akta kontroli: TOM I str. 415-417, 441-444)

5.

W okresie objętym kontrolą, w ZK nie przeprowadzano konserwacji okresowych systemów zabezpieczeń elektronicznych, spełniających wymogi określone w § 20 *Wytycznych Nr: 4/2013 i 4/2022*. W latach 2021 – 2022 nie przeprowadzono konserwacji, a w latach 2023 i 2024 konserwacje przeprowadzono raz w roku. Natomiast ww. przepisy stanowią, że konserwacja powinna być przeprowadzona nie rzadziej niż co sześć miesięcy (chyba że w normach przewidziano inne czasookresy), a także wskazano w nim jakie w ramach konserwacji należy wykonać sprawdzenia i poprawki, w tym w szczególności: sprawdzenie poprawności działania wszystkich urządzeń, sprawdzenie połączeń giętkich, sprawdzenie sprawności zasilacz głównych i rezerwowych, sprawdzenie centrali alarmowej, sprawdzenie poprawności działania każdego urządzenia transmisji alarmu oraz każdego dźwiękowego i świetlnego sygnalizatora alarmowego.

(akta kontroli: TOM III str. 390)

Jak wyjaśnił Dyrektor, przegląd sprawności systemów był zadaniem ciągłym-bieżącym. Bezpośredni całodobowy nadzór posiada stanowisko dowodzenia sprawujące nadzór nad wszystkimi systemami wymienionymi w *Wytycznych 4/2022*. Wszystkie informacje techniczne systemów bezpieczeństwa spływają do stanowiska dowodzenia. Nieprawidłowości lub problemy wpisywane były w książkę przebiegu służby dowódcy zmiany lub były raportowane pisemnie czy zgłaszane kierownictwu ustnie. Systemy przeglądane były na bieżąco. System konserwowano 16 marca 2023 r i 28 marca 2024 r.

(akta kontroli: TOM I str. 325-326, 416)

6.

W ZK nie prowadzono analiz zagrożeń o których mowa w § 4 *Wytycznych nr 4/2013*, a następnie w § 4 *Wytycznych 4/2022*. Analiza ta powinna być przeprowadzona na podstawie protokołu rozpoznania.

(akta kontroli: TOM III str. 390)

Jak wyjaśnił Dyrektor zgodnie z wymogiem § 4 *Wytycznych nr 4/2013* oraz *Wytycznych 4/2022* analiza zagrożeń dokonywana była na bieżąco i zawarta została w instrukcji ochronnej jednostki.

(akta kontroli: TOM I str. 416, TOM III str. 210-230)

NIK nie podziela stanowiska Dyrektora, gdyż analiza zagrożeń powinna być sporządzona i udokumentowana w oparciu o obowiązujące Wytyczne DGSW oraz dokonana na podstawie protokołu rozpoznania.

7.

Zaledwie 43% załogi ZK wyposażono w indywidualne sygnalizatory antynapadowe – alarmowe.

(akta kontroli: TOM I str. 282-283, 416-426, TOM III str. 390)

Jak wyjaśnił Dyrektor, na potrzeby jednostki zakupiono 75 sztuk alarmów antynapadowych, które zostały wydane 58 funkcjonariuszom, czyli 100% pełniących służbę w pierwszym kontakcie. W przypadku osób, które nie zostały wyposażone na stałe w te urządzenia, były one wydane przez dowódcę zmiany na czas pełnienia służby.

(akta kontroli: TOM I str. 416, TOM III str. 400)

NIK stwierdza, iż w praktyce wszyscy funkcjonariusze i pracownicy ZK narażeni są i mają bezpośredni kontakt z osadzonymi.

8.

W okresie od 22 lipca 2022 r. do 20 listopada 2024 r. w ZK nie wprowadzono sformalizowanych zasad przebywania osadzonych w pomieszczeniach wychowawcy, psychologów, terapeutów oraz oddziałowych w wyznaczonych zgodnie z *Poleceniami z dnia 27 kwietnia 2022 r.* za pomocą żółtej linii umieszczonej na podłodze strefach.

(akta kontroli str. TOM I str. 415-426, TOM III str. 245, 390)

Jak wyjaśnił Dyrektor w ww. okresie zasady przebywania osadzonych w pomieszczeniach wychowawcy, psychologów, terapeutów oraz oddziałowych w wyznaczonych za pomocą żółtej linii umieszczonej na podłodze strefach były przekazywane osadzonym poprzez komunikat radiowęzłowy, w czasie wizytacji cel mieszkalnych przeprowadzanych przez kierownictwo jednostki i wychowawców, ponadto każdy osadzony podczas rozmowy wstępnej, rozmowy po przetransportowaniu otrzymywał informację o zasadach przebywania w pomieszczeniach, w których wyznaczono tzw. „strefę osadzonego”.

(akta kontroli: TOM III str. 400)

9.

W ZK nie opracowano instrukcji postępowania z alarmami, o której mowa w § 19 pkt 2 *Wytycznych Nr 4/2022*.

(akta kontroli: TOM III str. 396, 399)

Jak wyjaśnił Dyrektor w opisie systemu zabezpieczeń elektronicznych (część II instrukcji ochronnej) jednostki zawarto procedury postępowania na wypadek awarii systemu. W przypadku awarii systemów elektronicznych jednostki dowódca zmiany podejmuje działania mające na celu zabezpieczenie i ochronę zagrożonego rejonu uwzględniając zakres i rodzaj wystąpienia zagrożenia (szczegółowo zagadnienie określono w instrukcji stanowiskowej dowódcy zmiany). Działania o których mowa powyżej winne polegać w szczególności na: wystawieniu stanowisk uzbrojonych na wieżyczkach ochronnych oraz wyposażeniu funkcjonariuszy w broń palną lub wystawieniu stanowiska patrolowego, wyposażonego w broń gładko lufową, z której miotane są pociski niepenetracyjne, wyznaczeniu funkcjonariusza do bezpośredniego obserwowania zachowania osadzonego względem, którego wymagane było osadzenie w celi monitorowanej (przypadek awarii systemu podglądu z kamer telewizji przemysłowej).

(akta kontroli: TOM I str. 128-150)

NIK nie podziela zdania Dyrektora, gdyż opis systemu zabezpieczeń elektronicznych ujętych w części II *Instrukcji ochronnej* nie spełnia wymagań o których mowa w § 19 pkt 2 *Wytycznych Nr 4/2022*, w oparciu o które należało opracować instrukcję postępowania z alarmami.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Dyrektor podejmował nie w pełni właściwe działania dotyczące przygotowania ZK pod względem organizacyjnym do zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia fakt, iż instrukcje ochronne ZK zostały opracowane bez wymaganego rozpoznania, które pozwoliłoby na ustalenie odpowiedniego sposobu ochrony, m.in. liczby i rodzaju stanowisk oraz pomieszczeń ochronnych zapewniających bezpieczne funkcjonowanie jednostki penitencjarnej.

Kontrole generalne Dyrektor organizował zgodnie z wytycznymi i w zakresie określonym w *Rozporządzeniu w sprawie sposobów ochrony* i Zarządzeniu nr 2/23.

W ZK nie zastosowano podstawowego systemu kontroli dostępu. W okresie objętym kontrolą Dyrektor dwukrotnie bezskutecznie wnioskował CZSW o przyznanie na ten cel środków finansowych.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia występujące braki w zakresie istniejących systemów zabezpieczeń elektronicznych, dotyczące: okresowych konserwacji, koncepcji i założeń modernizacji tych systemów, analizy zagrożenia, oraz procedur dotyczących alarmów i ostrzeżeń.

Wbrew poleceniom DGSW w indywidualne sygnalizatory antynapadowe – alarmowe wyposażono zaledwie 43 % załogi ZK. Terminowo dopełniono natomiast wymogu wyposażenia funkcjonariuszy Działu Ochrony w środki przymusu bezpośredniego.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia dostosowanie pomieszczeń wychowawców, terapeutów i psychologów do wymogów określonych przez DGSW oraz zapewnienie właściwego stanu kadrowego. Prawidłowe było również rozpoznawanie zagrożeń dla bezpieczeństwa funkcjonariuszy.

Stosownie do wymogów przepisów i poleceń zrealizowano obowiązkowe szkolenia i ćwiczenia przygotowujące pracowników i funkcjonariuszy do podejmowania odpowiednich działań w sytuacjach kryzysowych.

Nierzetelnym było nieuregulowanie zasad przebywania osadzonych w wyznaczonych strefach, co uzupełniono dopiero w trakcie kontroli NIK.

OBSZAR 2. Realizacja zadań dotyczących zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych

Opis stanu
faktycznego

1.

W latach 2019 – 2024 (do 30 czerwca) na terenie jednostki kierowano doraźnie funkcjonariuszy z administracji do zadań ochrony. W tym okresie funkcjonariusze działów administracji ZK pełnili służbę łącznie przez 3 566 godzin na stanowisku „obserwatora zachowania osadzonego w celi monitorowanej”³⁹, z czego w: 2019 r. – 104, 2020 r. – 874, 2021 – 600, 2022 r. – 999, 2023 r. – 725, 2024 r. – 264.

(akta kontroli TOM I str. 337-410, 427, TOM III str. 331-339, 343-350,394)

Jak wyjaśnił Dyrektor służba na tym stanowisku docelowo była wykonywana przez funkcjonariuszy działu ochrony. Powyższe zadania wykonywane przez administrację nie miało charakteru stałego, występowało doraźnie w godzinach pracy administracji (nie więcej niż 1 godz. w ciągu dnia przez osobę) oraz nie wiązało się to z wypracowywaniem nadgodzin przez pełniących służbę funkcjonariuszy administracji. Uzasadniając zasadność wykonywania pracy przez innych funkcjonariuszy niż działu ochrony na opisywanym stanowisku wskazuje się, że wszyscy funkcjonariusze mają obowiązek wykonywać zadania służbowe wskazane przez Dyrektora również wykraczające poza ustalone zakresy obowiązków. Powyższe zadania w dziale ochrony miały miejsce w celu zapewnienia ciągłości służby spowodowanej czasową ponadnormatywną absencją funkcjonariuszy działu ochrony, a co za tym idzie przeciwdziałaniem wypracowywaniu nadgodzin płatnych. Wykonywanie zadań w służbie ochronnej przez funkcjonariuszy administracji odnotowywano wyłącznie w książce przebiegu służby dowódcy zmiany. Zadania wykonywane na stanowisku

³⁹ Stanowisko S-33.

monitorowego (stanowisko znajdujące się w wartowni, pod bezpośrednim nadzorem dowódcy zmiany) nie mają wpływu na bezpieczeństwo funkcjonariusza (brak fizycznego kontaktu z osadzonym) jak i obniżenia jakości wykonywanej pracy przez pozostałych funkcjonariuszy.

(akta kontroli TOM I str. 337-410, 427)

2.

a)

W okresie objętym kontrolą instrukcja ochronna zmieniana była jednokrotnie w dniu 23 czerwca 2023 r. w związku ze zmianą przepisów ochronnych. Zestawienia stanowisk korygowano z związku z zmieniającą się sytuacją kadrową. Wprowadzone zmiany były związane z ruchami kadrowymi pomiędzy jednostką podstawową a oddziałem zewnętrznym, odejściami funkcjonariuszy na zaopatrzenie emerytalne, przyjmowanie nowych funkcjonariuszy. Powyższe ruchy kadrowe przeprowadzane były bez naruszenia bezpieczeństwa jednostki, miały charakter zmian w zabezpieczeniu normatywu, co nie wpływało na obniżenie poziomu bezpieczeństwa jednostki, ale mogło powodować wzrost nadgodzin wypracowanych przez funkcjonariuszy.

(akta kontroli: TOM I str. 90-127, TOM II str. 418-435, TOM III str. 3-64, 401)

b)

W wyniku analizy dokumentacji źródłowej⁴⁰ ustalono, iż do wykonania poszczególnych zadań na zmianach dziennych i nocnych planowano odpowiednią liczbę osób, która pozwalała na zapewnienie właściwego stanu ich bezpieczeństwa.

Dyrektor ZK realizował zadania określone w § 42 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie ochrony*, § 59 zarządzenia nr 2/23 a następnie § 61 zarządzenia nr 69/23 oraz wynikające z *Instrukcji ochronnej*, polegające na: zatwierdzaniu instrukcji stanowiskowych (z uwzględnieniem wymogów wynikających z § 3 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie ochrony*, a następnie § 61 ust. 3 zarządzenia nr 2/23 i zarządzenia 69/23).

Rozkład służby były zatwierdzany przez Dyrektora, zastępcę Dyrektora lub osoby wyznaczone przez Dyrektora. W kontrolowanym okresie nie zawieszano stanowisk ochronnych, a liczba funkcjonariuszy w dziale ochrony odpowiadała potrzebom zapewnienia prawidłowego toku służby.

(akta kontroli: TOM I str. 414, TOM III str. 390-393, 398)

Jak wyjaśnił Dyrektor wszelkie zmiany w harmonogramie służby były niezbędne, a także nie wpływały na bezpieczeństwo funkcjonariuszy, liczba stanowisk w dziale ochrony była optymalna do właściwego wykonywania obowiązków ustawowych. Ruch osadzonych w jednostce był dozorowany przez funkcjonariuszy, ograniczony do niezbędnych potrzeb, odbywał się w zakresie określonym w porządku wewnętrznym, zgodnie z grupami spacerowymi.

(akta kontroli: TOM I 275-277, 427-430, TOM II str. 191-224)

⁴⁰ Książki przebiegu służby dowódcy zmiany i raportów rozkładu służby w latach 2021 - 2024: 1 styczeń 2021 - 30 czerwiec 2024 r. za dni: 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 1 kwietnia, 1 maja, 1 czerwca; 1 lipca, 1 sierpnia 2021 r - kopie służby dziennej, 1 września, 1 października 2021 - kopie służby nocnej, 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 1 kwietnia, 1 maja, 1 czerwca; 1 lipca, 1 sierpnia 2022 r - kopie służby dziennej, 1 września, 1 października 2022 r - kopie służby nocnej, 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 1 kwietnia, 1 maja, 1 czerwca; 1 lipca, 1 sierpnia 2023 r - kopie służby dziennej, 1 września, 1 października 2023 r - kopie służby nocnej, 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 2024 r - kopie służby dziennej, 1 kwietnia, 1 maja 2024 r - kopie służby nocnej.

W wyniku analizy dokumentacji źródłowej⁴¹ ustalono, iż nie wystąpiły przypadki pełnienia służby przez jednego funkcjonariusza na dwóch oddziałach mieszkalnych.

(akta kontroli: TOM I str. 432-433, TOM III str. 397)

c)

Kontrole generalne organizowano zgodnie z dyspozycją zawartą w z § 72 *Rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony* i §§ 21 i 22 *Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania kontroli skazanych, tymczasowo aresztowanych miejsc i przedmiotów oraz określenia wzorów protokołów tych kontroli*⁴². Kontrole przeprowadzano zgodnie z podstawą prawną co udokumentowano w „Wytycznych do przeprowadzenia kontroli cel i pomieszczeń ZK” oraz w „Protokołach z kontroli generalnej” sporządzanych i podpisanych przez dowódcę grupy prowadzącego kontrolę generalną. W jednostce przeprowadzono kontrole generalne w roku: 2021 – w dniach 8 - 10 grudnia, 2022 – w dniach 19 - 21 grudnia, 2023 – w dniach 11 - 12 grudnia. Na 2024 r. – kontrola generalna planowana była w okresie Bożego Narodzenia. Wyniki kontroli dokumentowane były protokołem z kontroli generalnej, natomiast uwagi stwierdzone podczas kontroli przekazywane były do komórek odpowiedzialnych w celu realizacji uwag. Kontrole ukierunkowane były na wykrycie niedozwolonych przedmiotów, które mogły znajdować się w posiadaniu osadzonych. Dodatkowo podczas ww. kontroli zwracano uwagę na stan pomieszczeń i cel pod względem socjalno-bytowym osób tam przebywającym. W trakcie kontroli stwierdzano m.in. braki w wyposażeniu cel i uszkodzenia wyposażenia. Kontrola generalna w 2023 r. została udokumentowana protokołem według aktualnego wzoru wraz z podaniem podstawy prawnej jej przeprowadzenia.

(akta kontroli: TOM II str. 151-190)

d)

W ZK w 2021 r. z powodu pandemii doraźnie wprowadzano dodatkowe przedsięwzięcia ochronne, tj. dyżury kadry kierowniczej. Natomiast w 2022 r. w związku z koniecznością sprawnego i bezpiecznego przygotowania się do wdrożenia w ramach systemu penitencjarnego zmian przepisów Kodeksu Karnego Wykonawczego, a także Ustawy o Służbie Więziennej – dokonano wyznaczenia dodatkowych dyżurów w jednostkach w celu właściwej realizacji powyższego zadania. Dyrektor ZK wprowadził czasowo Zarządzenie nr 120/2022 z dnia 15 września 2022 r. w sprawie wzmocnienia sposobu ochrony w ZK, następnie Zarządzenie nr 123/2022 z dnia 20 września 2022 r. w sprawie wzmocnienia sposobu ochrony w ZK - dyżury kadry i zwiększenie składu zmiany o funkcjonariuszy spoza działu ochrony.

(akta kontroli TOM I str. 430, TOM III str. 351- 359)

e)

Łącznie w okresie objętym kontrolą z pomocy psychologicznej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Rzeszowie skorzystało 56 funkcjonariuszy skierowanych z na wniosek dyrektora jednostki, celem konsultacji, po zaistnieniu zdarzenia mogącego stanowić źródło silnego stresu, z czego w : 2021 r. – pięciu, 2022 r. – 26, 2023 r. – 19, 2024 r (do 30 czerwca) – sześciu.

(akta kontroli TOM I str. 431)

⁴¹ Zestawienia stanowisk, książki przebiegu służby dowódcy zmiany i raporty rozkładu służby w latach 2021 - 2024: za dni: 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 1 kwietnia, 1 maja, 1 czerwca; 1 lipca, 1 sierpnia, 1 września, 1 października, oraz 30 czerwiec 2024 r.

⁴² Dz.U. poz. 2701.

f)

W okresie objętym kontrolą w zakresie związanym z zapewnieniem bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników podczas wykonywania obowiązków służbowych, w ZK były przeprowadzane następujące kontrole w których nie stwierdzono uwag:

- 2021 r.: – OISW, Sędziego Sądu Okręgowego w zakresie nadzoru penitencjarnego,
- 2022 r.: – OISW, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich;
- 2023 r.: - OISW,
- 2024 r.: - OISW, kontrola CZSW.

Ponadto w wyniku kontroli CZSW, z dnia 13 grudnia 2023 r. polecono dodatkowo zastosować sygnalizację akustyczno-optyczną w rejonie wzbudzenia alarmu. W dniu 16 kwietnia 2024 r. (zgodnie z zaleceniem) istniejący system alarmowy rozszerzono o zalecane elementy.

(akta kontroli: TOM II str. 134-150, TOM III str. 221, 252-330)

3.

Jak wyjaśnił Dyrektor dokumentem, w którym odnotowywane były wszelkie odbiegające od normalnego toku służby zdarzenia, awarie sprzętu oraz inne ważne dla dobra służby informacje, była książka przebiegu służby dowódcy zmiany. W przypadku, gdy służba w jednostce przebiega bez uwag, dowódca nie ma obowiązku sporządzać szczegółowego raportu swojej służby. Podobnie w oddziałach mieszkalnych, funkcjonariusz nie prowadzi raportu służby. W przypadku, gdy wystąpi sytuacja naruszająca normalny tok służby, oddziałowy o powyższym melduje dowódcy, który dokonuje odpowiedniego wpisu w ww. książce. Analogicznie wygląda to w przypadku doprowadzania, kontroli placów spacerowych i innych aspektów służby. Z raportem dowódcy zmiany w następnym dniu roboczym, zapoznaje się kierownik działu ochrony i Dyrektor.

(akta kontroli: TOM I str. 431)

W wyniku analizy dokumentacji źródłowej⁴³ stwierdzono, iż w raportach z przebiegu służby zawierano m.in. następujące informacje: uwagi przy przyjęciu służby dotyczące wyposażenia i zabezpieczeń techniczno – ochronnych warowni, uzbrojenia, dokumentów ochronnych i kluczy specjalnych, wyniki inspekcji, kontroli przełożonych i wydane polecenia (jeśli były przeprowadzone), opis przebiegu służby (w szczególności czas i miejsce zdarzeń lub innych wydarzeń naruszających ustalony porządek wewnętrzny, wyniki kontroli stwierdzonych nieprawidłowości lub naruszenie obowiązujących przepisów oraz sposób realizacji otrzymanych poleceń), kontrole dokonywane przez dowódcę zmiany i jego zastępcę, kontrole dokonywane przy pomocy urządzeń elektronicznych.

(akta kontroli: TOM II str. 225-403)

a)

Kierownik działu ochrony sprawował bieżący nadzór (wspólnie z zastępcami) nad poległymi funkcjonariuszami poprzez inspekcje (odnotowywane w książce przebiegu służby dowódcy), bieżące wizytacje stanowisk ochronnych, podczas których zwracano uwagę na sposób pełnienia służby przez funkcjonariuszy – w przypadku stwierdzenia rażących nieprawidłowości dokonywano wpisu

⁴³ Książki przebiegu służby dowódcy zmiany i raportów rozkładu służby w latach 2021 - 2024: 1 styczeń 2021 - 30 czerwiec 2024 r. za dni: 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 1 kwietnia, 1 maja, 1 czerwca; 1 lipca, 1 sierpnia 2021 r - kopie służby dziennej, 1 września, 1 października 2021 - kopie służby nocnej, 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 1 kwietnia, 1 maja, 1 czerwca; 1 lipca, 1 sierpnia 2022 r - kopie służby dziennej, 1 września, 1 października 2022 r - kopie służby nocnej, 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 1 kwietnia, 1 maja, 1 czerwca; 1 lipca, 1 sierpnia 2023 r - kopie służby dziennej, 1 września, 1 października 2023 r - kopie służby nocnej, 1 stycznia, 1 lutego, 1 marca, 2024 r - kopie służby dziennej, 1 kwietnia, 1 maja 2024 r - kopie służby nocnej.

w książce dowódcy lub sporządzano pisemny raport do Dyrektora. Wszelkie uwagi co do sposobu wykonywanych zadań były korygowane na bieżąco poprzez rozmowy i szkolenia korekcyjne. Ponadto kierownik ochrony koordynował sporządzanie dokumentacji związanej z zapewnieniem służby w dziale, również poprzez odręcznie wprowadzane zmiany w rozkładzie czasu służby, powyższe poprawki po godzinach pracy administracji wykonywał dowódca zmiany w porozumieniu z kierownikiem działu ochrony o czym był powiadomiony kierownik jednostki.

b)

W ZK na stanowisku dowódców zmian pełnili służbę funkcjonariusze z doświadczeniem. Dowódca zmiany koordynował i nadzorował realizację porządku wewnętrznego i ustalonego sposobu ochrony, nadzorował ruch w jednostce, wszelkie zdarzenia odbiegające od normalnego toku służby odnotowywano w książce przebiegu służby – wprowadzona zgodnie ze wzorem. W dokumencie tym dowódca odnotowywał czas kontroli stanowisk, natomiast wynik kontroli tylko w przypadku, gdy stwierdził nieprawidłowość.

c,d,e)

Zadania wykonywane przez funkcjonariuszy oddziałowych, doprowadzających i spacerowych, wymienione w przepisach odpowiednio: § 49, § 50 i § 53 rozporządzenia w sprawie ochrony, a następnie określone w § 64, § 68 i § 69 zarządzeń DGSW nr 2/23 i nr 69/23 nie były dokumentowane. Obowiązek ich realizacji wynikał z zapisów instrukcji stanowiskowych, który był weryfikowany przez Kierownika Działu Ochrony i Dowódcę Zmiany w ramach czynności sprawdzających odnotowanych m.in. w raportach z przebiegu służby zmiany.

(akta kontroli: TOM I str. 431-432, TOM III str. 397)

4.

a)

W okresie objętym kontrolą w ZK wystąpiło jedno związane z sytuacją stanowiącą niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia funkcjonariusza. W dniu 12 czerwca 2022 r. doszło do napaści na funkcjonariusza w związku z wykonywaniem czynności służbowych na terenie jednostki.

b)

W wyniku ww. zdarzenia w dniu 17 czerwca 2022 r. sporządzono zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa do Prokuratury Rejonowej w Przemyślu.

c)

W dniu 13 czerwca 2022 r. Dyrektor decyzją Nr 3/2022 zarządził przeprowadzenie czynności wyjaśniających okoliczności powstania i przebiegu zdarzenia ze wskazanym na dzień 30 czerwca 2022 r. terminem ich zakończenia. Czynności zostały zakończone w dniu 29 czerwca 2022 r., a pierwotne sprawozdanie z ich przeprowadzenia zostało umieszczone w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności w dniu 30 czerwca 2024 r. OISW decyzją nr 7/2022 r. z dnia 18 sierpnia 2022 r. wznowił czynności wyjaśniające i powołał zespół do przeprowadzenia czynności w związku z ww. zdarzeniem. Zakreślono, iż czynności należy zakończyć sprawozdaniem do dnia 2 września 2022 r. W tym dniu przedłożono wymagane sprawozdanie, które w dniu 5 września 2022 r. zostało zatwierdzone przez OISW. Sprawozdanie zgodnie z treścią § 8 ust. 6 zarządzenia Dyrektora Generalnego Służby Więziennej nr 100/22 z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie *ustalania organizacji służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej, w tym sposobu i trybu informowania o zdarzeniach, które wystąpiły w Służbie Więziennej oraz ustalania sposobu i trybu przeprowadzania czynności sprawdzających dotyczących tych*

zdarzeń, oraz sposobu ich dokumentowania⁴⁴ umieszcza się w Centralnej Bazie Osób Pozbawionych Wolności w ciągu 3 dni od jego zatwierdzenia przez dyrektora. Do dnia zakończenia niniejszej kontroli sprawozdanie z 2 września 2022 r. nie zostało umieszczone w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności.

(akta kontroli: TOM I str. 432, TOM II str. 404-417)

d)

W okresie objętym kontrolą w ZK wszelkie zdarzenia polegające na bezpośredniej agresji ze strony osadzonego wobec funkcjonariusza były odnotowane, podejmowano stosowne, wynikające z przepisów działania.

e)

W wyniku zdarzenia z dnia 12 czerwca 2022 r. zalecono podjąć następujące działania profilaktyczne: przeprowadzić szkolenie funkcjonariuszy działu ochrony z przepisów ustawy z dnia 24 maja 2013 r. *o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*⁴⁵, przeprowadzić rozmowę instruktażową z dowódcą zmiany na temat zasad użycia środków przymusu bezpośredniego, dokumentowania ich użycia oraz używania kamery nasobnej, omówić zdarzenie na najbliższej odprawie penitencjarno-ochronnej.

f)

W ZK w okresie objętym kontrolą nie odnotowano sytuacji polegających na niewłaściwym/agresywnym zachowaniu funkcjonariusza wobec osadzonych.

(akta kontroli: TOM I str. 432, TOM II str. 404-417)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Do dnia zakończenia niniejszej kontroli nie umieszczono w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności ostatecznego sprawozdania z przeprowadzonego postępowania dotyczącego napaści osadzonego na funkcjonariusza w związku z wykonywaniem czynności służbowych na terenie jednostki mimo takiego obowiązku wynikającego z § 8 ust. 6 *Zarządzenia nr 100/22*.

(akta kontroli: TOM I str. 432, TOM II str. 404-417)

Dyrektor w wyjaśnieniu potwierdził, że sprawozdanie to nie zostało umieszczone w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności, a będzie to uzupełnione niezwłocznie, natomiast nie wskazał przyczyny takiej sytuacji.

(akta kontroli: TOM III str. 395)

OCENA CZĄSTKOWA

Dyrektor prawidłowo i rzetelnie wypełniał zadania w zakresie zapewnienia podległym mu funkcjonariuszom i pracownikom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych. Funkcjonariusze pełniący służbę na określonych stanowiskach prawidłowo i rzetelnie wypełniali zadania w zakresie przestrzegania procedur mających na względzie zapewnienie bezpieczeństwa. Prawidłowość realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników podczas wykonywania obowiązków służbowych potwierdziły także przeprowadzone kontrole zewnętrzne.

⁴⁴ Dalej: Zarządzenie 100/22.

⁴⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 383, ze zm.

W ocenie NIK działaniem niewłaściwym było kierowanie funkcjonariuszy z działów administracyjnych do zadań na stanowiskach ochronnych. Sytuacje takie występowały w znacznej skali, które w latach 2019 - I połowa 2024 przekroczyły 3,5 tys. godzin służby.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia prawidłowe przeprowadzenie kontroli generalnych oraz fakt, że po zaistnieniu zdarzeń mogących stanowić źródło silnego stresu Dyrektor kierował funkcjonariuszy do udzielenia pomocy psychologicznej. Prawidłowo przeprowadzono postępowanie po zdarzeniu polegającym na napaści na funkcjonariusza, lecz zaniechano umieszczenia w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności ostatecznego sprawozdania z tego postępowania.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski	1. Podjęcie działań w celu przeprowadzania rozpoznania jednostki stanowiącego podstawę opracowania instrukcji ochronnej.2. Opracowywanie koncepcji i założeń do projektu budowy lub modernizacji systemów zabezpieczeń elektronicznych zgodnie z zasadami określonymi w <i>Wytycznych Nr 6/2024</i>.3. Terminowe realizowanie poleceń DGSW.4. Podjęcie działań w celu wprowadzenia w ZK podstawowego systemu kontroli dostępu, o którym mowa w <i>Wytycznych nr 6/2024</i>.5. Prowadzenie konserwacji systemów zabezpieczeń elektronicznych zgodnie z wymaganiami określonymi przez DGSW.6. Przeprowadzenie analizy zagrożeń wymaganej § 4 w związku z § 19 <i>Wytycznych Nr 6/2024</i>.7. Pełne wyposażenie załogi ZK w indywidualne sygnalizatory antynapadowe – alarmowe.8. Niezwłoczne umieszczanie w Centralnej Bazie Danych Osób Pozbawionych Wolności sprawozdań z przeprowadzonych postępowań dotyczących zdarzeń, w szczególności napaści osadzonego na funkcjonariusza w związku z wykonywaniem czynności służbowych na terenie jednostki.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzone podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora jednostki organizacyjnej NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 31.01.2025 r.

Kontroler

Mariusz Twardowski
Główny specjalista k.p.

/-/

Najwyższa Izba Kontroli

Dyrektor
Stefan Gados

/-/